

Podrška reformi maloletničkog pravosuđa
Unapređenje primene vaspitnih naloga

Predlog

Standardi i procedure za primenu vaspitnih naloga

U izradi ovog dokumenta učestvovali su istaknuti stručnjaci iz sistema pravosudja, socijalne zaštite, zdravstva, prosvete i drugih relevantnih sistema.

Koordinator radnih grupa, tim lideri i članovi radnih grupa:

Dragica Vlaović Vasiljević (samostalni konsultant)

Tamara Džamonja Ignjatović (Fakultet političkih nauka)

Ljubinka Marković (Viši sud u Beogradu)

Vera Sofrenović (Viši sud u Beogradu)

Milica Pejović (Institut za mentalno zdravlje)

Tatjana Rajić (CSR Požarevac)

Stanka Simonović (Viši sud u Pančevu)

Savo Đurđić (Viši sud u Novom Sadu)

Radomir Jevtić (UG „Korak napred“, Kruševac)

Mirjana Sremački (CSR grada Novog Sada)

Milka Kalaba (Ministarstvo rada i socijalne politike)

Dragana Koruga (UNICEF)

Aleksandra Kalezić (Ministarstvo prosvete)

Stojanka Alfirević (Više javno tužilaštvo)

Snježana Jović (GCSR)

Snežana Alčaz (Specijalna bolnica za bolesti zavisnosti)

Predstavnici Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu

Lidija Milanović

Milan Samardžija

Nada Šarac

Svetlana Živanić

Iva Branković

Mirjana Ognjanović

Živorad Gajić

Učesnici fokus grupa:

Danica Đukanović, Više javno tužilaštvo u Beogradu

Jelena Zajeganović Jakovljević – UNICEF

Jasna Hrnčić – Fakultet političkih nauka

Đurađ Stakić – Penn State University

Ivana Stevanović – Centar za prava deteta

Rada Divac - CSR Prijepolje

Mikaina Stevanović - GCSR

Vlade Satarić - UG „Snaga prijateljstva“ – Amity

Svetislav Mitrović - Institut za mentalno zdravlje

Olivera Zečević – MUP Srbije – Uprava kriminalističke policije

Zora Dešić - Ministarstvo prosvete

Ivan Stoilović, IAN – Međunarodna mreža pomoći

Mirjana Marković - Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine

Aleksandar Gavrić – Više Javno tužilaštvo u Pančevu

Mirjana Hadžić - CSR Kragujevac

Dragana Dragičević - Viši sud u Novom Sadu

Maida Stefanović – Asocijacija za alternativno porodično staranje o deci - FAMILIA

Gordana Nikolić – Peta beogradska gimnazija

Sanja Čopić – Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

Katlin Brašić – UNICEF

Beograd, juni 2012

Sadržaj

I	Uvod	4
	1. Značenje izraza	5
	2. Kratak osvrt na kontekst i normativnu osnovu za primenu vaspitnih naloga	6
	3. Ograničenja	8
II	Vaspitni nalozi	8
	1. Opšta pravila	9
	2. Vrste vaspitnih naloga	10
	3. Upravljanje vaspitnim naložima	11
	3.1. Uloge/odgovornosti učesnika u izvršenju vaspitnih naloga	11
	3.2. Međuresorna saradnja i način uređivanja saradnje	14
	3.3. Finansiranje	15
	3.4. Evidencije	15
III	Principi, procedure i standardi primene vaspitnih naloga	16
	1. Principi primene vaspitnih naloga	17
	2. Procedure primene vaspitnih naloga	17
	2.1. Način uređivanja saradnje	17
	2.2. Upućivanje	19
	2.3. Planiranje sprovođenja vaspitnog naloga.....	20
	2.4. Prijem	21
	2.5. Praćenje sprovođenja vaspitnog naloga i međusobno informisanje	21
	2.6. Izveštavanje o ispunjenosti vaspitnog naloga.....	22

3. <i>Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga</i>	22
4. <i>Standardi primene vaspitnih naloga</i>	27
4.1. Standardi primene vaspitnog naloga - izmirenje sa oštećenim	28
4.2. Standardi primene vaspitnog naloga - naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način.....	30
4.3. Standardi primene vaspitnog naloga - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	31
4.4. Standardi primene vaspitnog naloga - uključivanje bez naknade u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog lokalnog ili ekološkog sadržaja	33
4.5. Standardi primene vaspitnog naloga - pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje	34
4.6. Standardi primene vaspitnog naloga- uključivanje u određene sportske aktivnosti	36
4.7. Standardi primene vaspitnog naloga - podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga	37
4.8. Standardi primene vaspitnog naloga- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji	38
IV Zaključci	41
V Preporuke	42
Literatura.....	43
Aneks 1 Model protokola o saradnji	44

Standardi i procedure za primenu vaspitnih naloga

I Uvod

U okviru jednog od reformskih projekta Ministarstva pravde Republike Srbije pod zajedničkim naslovom „Unapređenje dostupnosti pravde u Srbiji“ kao poseban projekat postavljen je i projekt „Podrška reformi sistema maloletničkog pravosuđa“ sa definisanim sledećim specifičnim ciljevima:

1. Unaprediti sistem maloletničkog pravosuđa u primeni vaspitnih naloga i posebnih obaveza prema maloletnim učiniocima krivičnih dela,
2. Ojačati kapacitet Saveta za maloletnike kao ključnog pokretača reforme sistema maloletničkog pravosuđa,
3. Poboľjšati položaj maloletnika lišenih slobode i
4. Intenzivirati primenu posebnih odredbi Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, kao oštećenih u krivičnom postupku.

Prvi specifični cilj ovog projekta ostvaruje se dalje realizacijom niza pod-projekata. Jedan je i Projekt „Unapređenje primene vaspitnih naloga“ koji je pripremio Republički zavod za socijalnu zaštitu i sadrži tri ključne komponente:

1. *Razvoj standarda i procedura za primenu vaspitnih naloga*
2. *Edukacija stručnjaka za primenu ustanovljenih standarda i procedura i*
3. *Pilotiranje standarda i procedura za vaspitne naloge i finalizacija rada na dokumentima koji regulišu primenu vaspitnih naloga*

U ovom radu bavimo se prvom komponentom, usmerenom na razvoj standarda i procedura za primenu vaspitnih naloga koje predviđa radna verzija revidiranog i dopunjenog Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica¹ (u daljem tekstu Zakon o maloletnicima)

Projektom su definisana dva zadatka u okviru navedene komponente:

1. Izrada radne verzije - nacrtu dokumenata - Standardi i procedure za primenu vaspitnih naloga i

¹(„Sl. glasnik RS“, br. 85/2005)

2. Izrada i usvajanje plana za pilotiranje nacrt standarda i procedura, što uključuje i razvoj indikatora za praćenje ispunjenosti standarda\procedura.

Bližim određenjem sadržaja kojim se bavimo u okviru ove komponente projekta utvrđeno je da se standardi i procedure odnose pre svega na organizaciju primene i sprovođenje vaspitnih naloga, odnosno, da postupak tužilaštva ili suda pre odluke o primeni vaspitnih naloga nije uključen u procedure i standarde koji se definišu u ovom dokumentu. Ovo pre svega stoga što je to deo zakonodavne regulative i predstavlja odrednice za bliže definisanje standarda i procedura primene vaspitnih naloga.

1. Značenje izraza

Vaspitni nalog

Vaspitni nalog je posebna mera predviđena Zakonom o maloletnicima, koja nema karakter krivične sankcije, čija je svrha *nepokretanje krivičnog postupka* prema maloletnom učiniocu krivičnog dela ili *obustava postupaka*, sa ciljem da se vaspitnim nalogom utiče na pravilan razvoj maloletnika i jačanje njegove lične odgovornosti i prevenira dalje činj enje krivičnih dela.

Procedure primene vaspitnih naloga

Pod procedurama primene vaspitnih naloga podrazumevamo sled obaveznih aktivnosti učesnika uključenih u primenu vaspitnih naloga, nakon odluke tužioca ili sudije za maloletnike o primeni vaspitnog naloga.

Standardi primene vaspitnih naloga

Standardima primene vaspitnih naloga definišu se: aktivnosti, očekivani ishodi ispunjenja vaspitnih naloga i pravila koja se odnose na organizacije ili pojedince koji učestvuju u primeni vaspitnih naloga. Standardi se dakle odnose na organizacione i strukturalne uslove sprovođenja vaspitnih naloga.

Primena, organizacija primene, sprovođenje i ispunjenje vaspitnih naloga

U cilju jasnijeg razgraničenja procedure primene vaspitnih naloga i jasnijeg prepoznavanja odgovornosti (zaduženja) brojnih učesnika u ukupnom postupku primene vaspitnih naloga, opredelili smo se da na samom početku razlikujemo značenje izraza *primena vaspitnog naloga, organizacija primene vaspitnog naloga, sprovođenje i ispunjenje vaspitnog naloga*.

U određenju značenja ovih izraza rukovodili smo se prvenstveno značenjima koja su im data u Zakonu o maloletnicima.

Primena vaspitnih naloga; Donošenje odluke o primeni vaspitnog naloga je nadležnost tužioca / suda, i predstavlja prvi korak odnosno proceduralni preduslov primene vaspitnog naloga.

Organizacija primene vaspitnog naloga; Pojam organizacija primene vaspitnog naloga je izveden. U Zakonu o maloletnicima se eksplicitno ne pominje. Pod organizacijom primene vaspitnog naloga se podrazumeva skup aktivnosti koje slede po donošenju odluke o primeni vaspitnog naloga, u organizaciji organa starateljstva a u tesnoj saradnji sa tužiocem/sudom, sa ciljem da se obezbede uslovi da se vaspitni nalog sprovede na najbolji mogući način.

Sprovođenje vaspitnog naloga; Pod sprovođenjem vaspitnog naloga ovde podrazumevamo skup aktivnosti organizacije ili pojedinaca u koju je ili kome je maloletnik upućen na ispunjenje vaspitnog naloga.

Ispunjenje vaspitnog naloga; U Zakonu o maloletnicima se izraz *ispunjenje vaspitnog naloga* koristi tako da je jasno da se odnosi na maloletnika i njegove obaveze. Nekada se ispunjenje i izvršenje vaspitnih naloga u Zakonu koriste kao sinonimi.

U ovom radu uvek kada govorimo o maloletniku i njegovim obavezama vezanim za vaspitni nalog koristimo izraz *ispunjenje vaspitnog naloga*. Prema Zakonu o maloletnicima maloletnik može vaspitni nalog ispuniti u potpunosti ili delimično.

2. Kratak osvrt na kontekst i normativnu osnovu za primenu vaspitnih naloga

U okviru ukupnih reformskih procesa u Republici Srbiji, koji imaju za cilj unapređenje položaja i prava dece generalno, pa zatim i u oblasti pravosuđa, posebno mesto ima donošenje Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, koji je usvojen je 2005. godine a stupio je na snagu 1.1. 2006. godine.

Donošenje novog Zakona o maloletnicima pre svega je rezultat nastojanja da se zakonodavstvo u ovoj oblasti usaglasi sa međunarodnim standardima, uključujući kreiranje novih alternativnih sankcija (posebne obaveze), uvođenje diverzionih mera (vaspitni nalozi) i specijalnu zaštitu maloletnika kao oštećenih u krivičnom postupku. Ovim zakonom se kod nas prvi put stvaraju uslovi za primenu novih pristupa u maloletničkom pravosuđu koji afirmišu principe restorativne pravde. Zakon o maloletnicima zapravo polazi od „načela supsidijarnosti primene krivične sankcije i davanja prednosti izvansudskim oblicima intervenisanja“ (Stevanović, Milošević, 2006. str. 491), a to daje prostora i za širu implementaciju principa restorativne pravde.

Prema Rezoluciji UN o osnovnim principima primeni programa restorativne pravde u krivičnim slučajevima restorativna pravda podrazumeva sve programe koji su bazirani na *restorativnom procesu* i teže ostvarivanju *restorativnih ciljeva*. Restorativni proces podrazumeva „svaki proces u kome žrtva i učinilac, a kada je prihvatljivo i drugi pojedinci i članovi zajednice koji su pogođeni krivičnim delom, aktivno učestvuju u rešavanju situacije nastale izvršenjem krivičnog dela, uglavnom uz pomoć medijatora (facilitatora)“. Restorativni procesi mogu da uključe posredovanje, pomirenje, rasprave i krugove kažnjavanja. Restorativni ciljevi (ishodi) podrazumevaju „postizanje sporazuma kao rezultata restorativnog procesa“, uključujući naknadu štete, rad u korist zajednice i druge programe koji su

osmišljeni tako da omogućavaju reparaciju za žrtve i zajednicu, i reintegraciju za žrtvu i učinioca. U preambuli ovog dokumenta, koji je 2002. godine usvojio Ekonomski i socijalni savet UN, naglašava se da je „restorativna pravda odgovor na kriminalitet koji poštuje dostojanstvo i ravnopravnost svake osobe, izgrađuje razumevanje i promoviše društvenu harmoniju kroz oporavak žrtava, učinilaca i zajednice”.

Ovom Rezolucijom se države članice Ujedinjenih nacija ohrabruju da na osnovu ovih principa rade na razvoju i primeni restorativnih programa u krivičnim stvarima. Koncept restorativne pravde zasnovan je na razumevanju da krivično delo prouzrokuje štetu žrtvi, pa učinilac treba da preuzme odgovornost kako za ono što je učinjeno, tako i za popravljavanje štete koja je krivičnim delom naneta. Koncept restorativne pravde promoviše aktivno učešće žrtava, prestupnika, drugih ljudi pogođenih krivičnim delom i zajednice, ne fokusirajući se na kažnjavanje nego na obnovu narušenih odnosa, ponovnu izgradnju zajednice i reintegrisanje prestupnika u društvo.

Restorativna pravda predstavlja odgovor na ono što je učinjeno. Za razliku od tradicionalnog krivičnog sistema, restorativna pravda je mnogo više okrenuta budućnosti. Drugim rečima, ona teži „da restaurira, odnosno popravi posledice prošlog događaja (izvršenog krivičnog dela), odnosno da uspostavi balans između potreba i interesa svih zainteresovanih strana (žrtve, učinioca i članova zajednice), kako bi se obezbedio oporavak žrtve od traume, uticalo u pravcu prevencije budućih kriminalnih ponašanja i uspostavila harmonija u zajednici koja je narušena izvršenjem krivičnog dela“ (Ćopić, 2007, str. 33).

Restorativna pravda bazira se na četiri osnovna principa:

- principu personalizama, odnosno shvatanju krivičnog dela, pre svega, kao povrede ljudi i međuljudskih odnosa,
- principu popravljavanja štete nastale krivičnim delom,
- principu učešća i
- principu reintegracije (Ćopić, 2007, str. 31-32).

Vaspitni nalozi su, kao što smo naveli, diverzione mere. Primena diverzione mere najuopštenije rečeno znači *nepokretanje* ili obustavljanje postupka za lakša krivična dela i pod određenim uslovima, vezanim za maloletnog učinioca krivičnog dela i njegov odnos prema žrtvi i učinjenom. U priručniku² koji je izdao Republički centar za medijaciju uz podršku UNICEF-a, diverzioni postupak se definiše na sledeći način: “Diverzioni postupak znači kanalisanje dece u sukobu sa zakonom dalje od sudskog postupka kroz razvoj i primenu procedura i programa koji omogućavaju mnogima – po mogućstvu većini – da izbegnu potencijalne negativne efekte zvaničnog sudskog postupka, uz puno poštovanje ljudskih prava i pravne zaštite.”

²UNICEF, *Priručnik o diverzionom postupku i alternativni za pritvor*, 2010, <http://www.unicef.org/tdad/glossary.doc>.

Kako je svrha vaspitnih naloga *da se ne pokreće krivični postupak prema maloletnom učiniocu krivičnog dela* ili da se *postupak obustavi* vaspitni nalozi su stoga diverzione mere.

Svakako da je Zakon o maloletnicima osnovni zakon koji čini normativni okvir za primenu vaspitnih naloga. No kako su u primenu vaspitnih naloga uključeni brojni društveni podsistemi (obrazovanje, socijalna zaštita, zdravstvo, lokalna samouprava, privreda, nevladin sektor) bitne elemente normativnog okvira primene vaspitnih naloga čine i zakoni i podzakonska akta, strateški dokumenti i protokoli kojim se regulišu ove oblasti.

3. Ograničenja

U okviru nastojanja da se definišu standardi i procedure za primenu vaspitnih naloga, treba imati u vidu realno stanje u našoj sredini, u oblasti maloletničkog pravosuđa, socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja, unutrašnjih poslova i svim drugim oblastima relevantnim za zaštitu maloletnika. Misli se na postojeće materijalne, kadrovske, prostorne i druge kapacitete, koji se u celoj oblasti, čak ni nakon donošenja Zakona o maloletnicima, u većini sredina, osim u određenim aspektima kao što su na primer specijalizacija, koncentracija rada u oblasti pravosuđa, edukacija i delimična primena novih instituta, nisu značajnije unapredili. Nije realno očekivati, sem na dugi rok, značajniju pozitivnu promenu. Stoga smo u ovom radu akcenat stavili na korišćenje postojećih resursa i procedure i standarde za primenu vaspitnih naloga definisali tako da očekivana ulaganja budu što manja.

Već smo napomenuli da osnovna ograničenja za definisanje procedura i standarda primene vaspitnih naloga predstavlja u ovom momentu nepotpuna normativna regulativa.

Nacrt izmena i dopuna Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično pravnoj zaštiti maloletnih lica još uvek je u proceduri usvajanja, a podzakonska akta kojima se bliže uređuje primena vaspitnih naloga nisu doneta.

Podzakonska akta kojima se uređuju pitanja u oblasti socijalne zaštite, a koja su od značaja za primenu vaspitnih naloga, takođe su još uvek u proceduri usvajanja.

Ograničenje predstavljaju i neregulisana pitanja vezana za evidencije i finansiranje vaspitnih naloga i svakako izostanak preciznijeg definisanja uloga i odgovornosti brojnih učesnika u primeni vaspitnih naloga ili u samom Zakonu o maloletnicima ili odgovarajućem podzakonskom aktu.

II Vaspitni nalozi

1. Opšta pravila

Vaspitni nalozi su posebne mere koje nemaju karakter krivične sankcije. Vaspitni nalozi su mere koje vode izvanjudskim oblicima intervencije. Primena vaspitnih naloga kao primarni cilj, pored

popravljanja štete nanete oštećenom, postavlja reintegraciju učinioca krivičnog dela, umesto njegovog otuđenja i izolacije iz društva.

Prednosti primene vaspitnih naloga su značajne: smanjuje se stigmatizacija dece u sukobu sa zakonom, , umanjuju se negativne posledice sudskog postupka po maloletne učinioce krivičnih dela a vaspitni nalozi su jeftiniji za državu.

Prema Zakonu o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (čl. 6.) svrha vaspitnih naloga je "da se ne pokreće krivični postupak prema maloletniku ili da se obustavi postupak, odnosno da se primenom vaspitnog naloga utiče na pravilan razvoj maloletnika i jačanje njegove lične odgovornosti kako ubuduće ne bi činio krivična dela".

Opštim pravilima Zakona o maloletnicima (čl. 5.) utvrđeno je da se prema maloletnom učiniocu krivičnog dela mogu primeniti jedan ili više vaspitnih naloga za krivično delo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. Zatim, da vaspitni nalog prema maloletniku može primeniti nadležni javni tužilac za maloletnike, sudija za maloletnike, odnosno veće za maloletnike, a da su uslovi za primenu vaspitnog naloga priznanje krivičnog dela od strane maloletnika i njegov odnos prema krivičnom delu i oštećenom.

Pri izboru vaspitnog naloga (čl. 8.) nadležni javni tužilac za maloletnike i sudija za maloletnike uzeće u obzir u celini interes maloletnika i oštećenog, vodeći računa da se primenjivanjem jednog ili više vaspitnih naloga ne ometa školovanje ili zaposlenje maloletnika.

Vaspitni nalog može da traje najduže šest meseci, a u tom roku može se zameniti drugim vaspitnim nalogom ili ukinuti.

Izbor i primena vaspitnog naloga vrši se u saradnji sa roditeljima ili staraocima maloletnika i nadležnim organom starateljstva.

Shodno važećim zakonskim rešenjima (čl. 5 do 8., 62 i 71 ZM), procedure primene vaspitnih naloga poseduju različitosti u zavisnosti od toga da li se vaspitni nalog primenjuje od strane tužioca za maloletnike ili sudije za maloletnike, odnosno veća za maloletnike, kada je sudska procedura primene vaspitnog naloga, uz obavezno učešće tužioca, u određenim elementima formalnija i složenija.

Zakonom utvrđena opšta pravila, svrha, uslovi za primenu i izbor vaspitnih naloga su okvir za dalje definisanje procedura i standarda primene vaspitnih naloga.

2. Vrste vaspitnih naloga

Zakon o maloletnicima (čl. 7.) definiše 5 vaspitnih naloga i to:

1) Poravnanje sa oštećenim kako bi se naknadom štete, izvinjenjem, radom ili na neki drugi način otklonile, u celini ili delimično, štetne posledice dela;

- 2) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao;
- 3) Uključivanje, bez naknade, u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;
- 4) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga;
- 5) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu.

Radna verzija revidiranog i dopunjenog Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica prepoznaje 8 vaspitnih naloga i to:

1. Izmirenje sa oštećenim;
2. Naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela, radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način;
3. Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao;
4. Uključivanje bez naknade, u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;
5. Pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje;
6. Uključivanje u određene sportske aktivnosti;
7. Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga;
8. Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji.

Kao što se može videti predloženim izmenama i dopunama Zakona, vaspitni nalog - Poravnanje sa oštećenim kako bi se naknadom štete, izvinjenjem, radom ili na neki drugi način otklonile, u celini ili delimično, štetne posledice dela, razdvojen je u dva posebna vaspitna naloga: Izmirenje sa oštećenim i Naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela, radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način.

Kao novi uvode se vaspitni nalozi: Pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje i Uključivanje u određene sportske aktivnosti.

3. Upravljanje vaspitnim nalogima

Primena vaspitnih naloga podrazumeva brojne učesnike. Pored pravosudnih organa, maloletnika i njegovih roditelja ili zastupnika, to su sigurno organi starateljstva, obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove, sportske organizacije, organizacije civilnog društva, privredne organizacije i strukovna udruženja.

Osnovne pretpostavke uspešnog upravljanja vaspitnim nalogima su : a) jasno definisana uloga i odgovornost svih učesnika u primeni vaspitnih naloga, b) uspostavljeni mehanizmi i pravila saradnje učesnika u primeni vaspitnih naloga, c) definisano finansiranje i d) propisana pravila vođenja evidencije.

U aktuelnoj situaciji kada sam Zakon o maloletnicima ne precizira sva ova pitanja a podzakonski akt kojim bi se bliže uredila primena vaspitnih naloga nije usvojen, možemo dati *predloge* kojim bi se neka od ovih pitanja uredila.

3.1 .Uloge/odgovornosti učesnika u primeni vaspitnih naloga

Uloga i odgovornost organa starateljstva, iako nedovoljno precizno određena, u odnosu na sve druge potencijalne učesnike u primeni vaspitnih naloga u Zakonu o maloletnicima je potpunije određena. Tako prema Zakonu o maloletnicima, nadležni organ starateljstva učestvuje u:

- izboru vaspitnog naloga,³
- nadzoru nad sprovođenjem vaspitnog naloga⁴ i
- podnošenju izveštaja javnom tužiocu ili sudiji za maloletnike o ispunjenju naloga⁵.

Uloga organa starateljstva vezana za organizaciju primene vaspitnog naloga nije Zakonom o maloletnicima eksplicitno određena. Ona se može izvesti iz obaveza da organ starateljstva učestvuje u izboru vaspitnog naloga, nadzoru nad sprovođenjem vaspitnog naloga (samo u slučaju kada veće za maloletnike odredi jedan ili više vaspitnih naloga) i izveštavanju tužioca/suda o ispunjenosti vaspitnog naloga. Generalno data važna uloga organu starateljstva u sprovođenju postupka i realizaciji i praćenju svih vaspitnih mera koje Zakon o maloletnicima predviđa, implicira da organ starateljstva, kada su u pitanju vaspitni nalozi, ima ulogu onog ko organizuje primenu vaspitnih naloga.

³ „Izbor i primenjivanje vaspitnog naloga vrši se u saradnji sa roditeljima, usvojiocem ili staraocem maloletnika i nadležnim organom starateljstva. (čl. 8. stav 3.)

⁴ Kad veće za maloletnike odredi jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 7. stav 1. tač. 1) - 5) ovog zakona, nadzor nad njihovim sprovođenjem vrši organ starateljstva. (čl.71 stav 2.)

⁵ „ Ako maloletnik u potpunosti ispuni preuzeti vaspitni nalog, o čemu izveštaj podnosi organ starateljstva, javni tužilac za maloletnike će doneti rešenje o odbacivanju krivične prijave, odnosno predloga oštećenog za pokretanje postupka.(čl. 62 st.4) “Ako maloletnik u potpunosti izvrši preuzeti vaspitni nalog, o čemu izveštaj podnosi organ starateljstva, sudija za maloletnike donosi rešenje o obustavljanju postupka. (čl.71. stav 5.)

U postojećoj organizaciji i nadležnostima pojedinih ustanova sistema prosto ne postoji ni jedna druga ustanova koja bi ovu ulogu mogla da obavi, sem ako navedene odredbe Zakona o maloletnicima ne razumemo kao intenciju zakonodavca da je organizacija primene vaspitnih naloga nadležnost tužilaštva. U tom slučaju ne postoji konzistentnost sa zakonskom odredbom ; „ Ako maloletnik u potpunosti ispuni preuzeti vaspitni nalog, *o čemu izveštaj podnosi organ starateljstva*, javni tužilac za maloletnike će doneti rešenje o odbacivanju krivične prijave, odnosno predloga oštećenog za pokretanje postupka.(čl. 62. st. 4.) “ iz koje jasno proizilazi da organ starateljstva prati ispunjenje vaspitnog naloga, jer samo tako može da izvesti tužilaštvo/sud da je maloletnik u potpunosti ispunio preuzeti vaspitni nalog. Ukoliko je tužilaštvo nadležno za organizaciju primene vaspitnog naloga onda je izveštavanje o ispunjenosti vaspitnog naloga od strane organa starateljstva suvišno, jer nema nadležnost ni da prati primenu (nadzor nad sprovođenjem vaspitnih naloga data mu je kao nadležnost samo u slučajevima kada veće za maloletnike odredi jedan ili više vaspitnih naloga) pa nema osnova ni da podnosi izveštaj o ispunjenosti vaspitnog naloga.

Otvorena je, dakle, dilema da li je intencija zakonodavca da organ starateljstva preuzima ulogu u organizovanju primene vaspitnih naloga bez obzira da li odluku o primeni vaspitnog naloga donosi tužilaštvo ili sud, ili je to izveden (pogrešan) zaključak.

Zakonom o maloletnicima, opštim odredbama izvršenja vaspitnih mera (član 98. st. 2.) precizno je određeno da je za izvršenje vaspitnih mera nadležan organ starateljstva. Bilo bi korisno da je i za organizaciju primene vaspitnih naloga decidno označen organ starateljstva.

U zavisnosti od toga da li se izmenama i dopunama Zakona o maloletnicima uloga organa starateljstva precizira i organu starateljstva jasno odredi nadležnost i u organizovanju primene vaspitnih naloga, procedure i standardi primene vaspitnih naloga kako su date u ovom tekstu, imaće manji ili veći značaj, odnosno imaće ili neće imati validnu normativnu podlogu.

Uloga centra za socijalni rad generalno i posebno kao organa starateljstva vezana za organizaciju primene vaspitnih naloga razgraničava se na tri oblasti; a) identifikaciju resursa u okviru lokalne zajednice za primenu vaspitnih naloga, b) pokretanje inicijative za uspostavljanje usluga socijalne zaštite u lokalnoj zajednici sa odgovarajućim programima i c) organizovanje, preko voditelja slučaja, primene konkretnog vaspitnog naloga.

Centar za socijalni rad kao ustanova socijalne zaštite u skladu sa svojim nadležnostima ima odgovornost za operativno planiranje u uspostavljanju usluga socijalne zaštite u lokalnoj zajednici. U okviru te uloge ima odgovornost i za identifikaciju resursa za primenu vaspitnih naloga i za regulisanje međusektorske saradnje u primeni vaspitnih naloga.

Organizacija primene vaspitnih naloga za konkretnog maloletnika kao i drugi navedeni poslovi povereni Zakonom o maloletnicima su poslovi koje centar za socijalni rad obavlja u funkciji organa starateljstva.

Kako je međuresorna saradnja posebno ako ne i ključno pitanje upravljanja vaspitnim nalogima, posebno je razmatramo.

U Zakonu o maloletnicima odgovornost drugih učesnika, sem pravosudnih organa, maloletnika, roditelja ili zastupnika maloletnika i organa starateljstva, u primeni i sprovođenju vaspitnih naloga nije

pomenuta. Stoga će se u poglavlju o procedurama i standardima primene vaspitnih naloga, u zavisnosti od konkretnog vaspitnog naloga, posebno definisati, koliko je god moguće preciznija uloga i odgovornost svakog učesnika u primeni i sprovođenju vaspitnog naloga.

Ovde se takođe otvara dilema koja otvara mogućnost za dva pristupa.

Suština dileme je da li učesnici u sprovođenju vaspitnog naloga, misli se na organizacije u kojima maloletnik ispunjava vaspitni nalog, treba da budu eksplicitno označeni kao organizacije koje učestvuju u primeni vaspitnog naloga i imaju posebnu odgovornost prema maloletnicima u odnosu na koje je primenjen vaspitni nalog ili su one organizacije koje vršenjem svoje osnovne delatnosti (obrazovanje, lečenje, medijacija, humanitarna delatnost, poslovi socijalnog, ekološkog karaktera) čine prirodni okvir u kome maloletnik ispunjava vaspitni nalog i nema potrebe za njihovim posebnim ili dodatnim angažovanjem, te ni za bilo kakvim uspostavljanjem saradnje sa njima i obaveštavanjem o vaspitnom nalogu i definisanjem njihovih uloga i odgovornosti.

Dokument Standardi i procedure u primeni vaspitnih naloga je sačinjen u skladu s pristupom koji primenu vaspitnih naloga stavlja u kontekst odgovornosti zajednice za podršku maloletnicima u prevazilaženju životne krize ili krize odrastanja, koja se manifestovala izvršenjem krivičnog dela. Pri tome smo imali u vidu da je opravdano uzeti u obzir i dobiti koje za maloletnika donosi pristup što manjeg intervenisanja i oficijelnog uključivanja u postupak brojnih društvenih sistema i pojedinaca i da je neophodno voditi računa o *poverljivosti podataka*, shodno zakonskim određenjima.

Insistiranjem na stavu da se učesnici u sprovođenju vaspitnog naloga ne mogu obavestiti da je u pitanju vaspitni nalog za konkretnog maloletnika gubi se u nekim situacijama mogućnost da se on uspešno primeni. Iako ne postoji potpuna saglasnost da se jasnim obavezivanjem na poverljivost informacija u okviru protokola o saradnji može razrešiti pitanje poverljivosti, jasno je da se mora pronaći rešenje kojim će poverljivost podataka biti obezbeđena, a učesnicima u sprovođenju vaspitnog naloga prosleđene potrebne informacije i obezbeđeni uslovi za otvorenu saradnju i uspešnu primenu vaspitnog naloga. Moguće je obaveštavanje učesnika u sprovođenju vaspitnih naloga uz prethodno dobijanje saglasnosti maloletnika i njegovih roditelja i procenu da uključivanje/obaveštavanje drugih ne može da šteti interesu maloletnika i da ne nosi rizik od stigmatizacije, koji može da bude veći od moguće dobiti uspostavljene saradnje više učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga.

3.2. *Međuresorna saradnja i način uređivanja saradnje*

Međuresorna saradnja je generalno kritično mesto, bez obzira o kom se pitanju radi. Ako se tome doda da je u Zakonu o maloletnicima potpuno izostavljeno regulisanje nadležnosti ili obaveza pojedinih resora u primeni vaspitnih naloga, jasno je da je regulisanje ovih pitanja neophodno.

Polazna tačka u definisanju saradnje svih učesnika u primeni vaspitnih naloga zato mora da bude izvorna nadležnost onih koji su u primenu vaspitnog naloga uključeni, razume se u zavisnosti od vrste vaspitnih naloga; centara za socijalni rad, škola, sportskih organizacija, zdravstvenih ustanova,

nevladinih i humanitarnih organizacija, privrednih organizacija, strukovnih asocijacija i drugih i na kraju, ili na početku, lokalne samouprave.

Međuresorna saradnja može se efikasno regulisati bar na dva nivoa: centralnom i lokalnom i to kroz protokol o saradnji ili ugovor o saradnji. Osnovna razlika je u stepenu obaveznosti i preciznosti definisanja sadržaja saradnje.

Protokoli o saradnji mogu i trebalo bi da se donose na centralnom nivou, kada ih potpisuju nadležna ministarstva ili na nivou lokalne samouprave, koja može inicirati potpisivanje protokola o saradnji između lokalnih učesnika u primeni vaspitnih naloga.

Inicijativu za potpisivanje protokola o međuresornoj saradnji na centralnom nivou u oblasti primene vaspitnih naloga (i za druge vaspitne mere) mogao bi da pokrene Savet za maloletničko pravosuđe. Time bi se značajno unapredili uslovi za primenu vaspitnih naloga koji podrazumevaju učešće više aktera iz različitih resora u primeni vaspitnih naloga. U aktuelnoj situaciji, kada izostaje preciznija zakonska regulativa, kada protokoli o saradnji na centralnom nivou nisu potpisani ostaje mogućnost da se međuresorna saradnja u primeni pojedinih vaspitnih naloga reguliše u okviru lokalne zajednice.

Centar za socijalni rad je po svojim nadležnostima u mogućnosti da identifikuje resurse u okviru lokalne zajednice za primenu vaspitnih naloga i inicira i realizuje, u saradnji sa lokalnom samoupravom, potpisivanje protokola o saradnji sa potencijalnim učesnicima u primeni vaspitnih naloga.

Jedan od bitnih uslova za potpisivanje i protokola i ugovora o saradnji je ispunjenost standarda koji će se definisati za primenu konkretnih vaspitnih naloga za organizacije ili pojedince koji učestvuju u sprovođenju vaspitnog naloga. Već smo naglasili da je posebno pitanje međuresorne saradnje ili saradnje brojnih učesnika u primeni vaspitnih naloga pitanje *poverljivosti* podataka vezanih za primenu vaspitnih naloga.

Naime, kako primena pojedinih vaspitnih naloga traži aktivno uključivanje organizacija ili pojedinaca koje učestvuju u njihovom sprovođenju, veoma je važno da su upoznati sa svojim ulogama u tom procesu a za pojedine vaspitne naloge i sa osnovnim informacijama vezanim za primenu konkretnog vaspitnog naloga prema konkretnom maloletniku i obavezama koje se odnose na poverljivost podataka, što su pitanja koja se uređuju protokolima o saradnji.

3.3. Finansiranje

U Zakonu o maloletnicima nije definisano ko ima odgovornost za finansiranje vaspitnih naloga, kada njihova primena podrazumeva finansijske troškove. Ne pominju se ni detalji, na primer, ko određuje ili odobrava dozvoljenu granicu troškova za primenu vaspitnog naloga, ko odobrava specifične troškove za pojedinačne vaspitne naloge ili ko plaća usluge koje se obezbeđuju u skladu sa primenjenim vaspitnim nalogom. Pitanje finansiranja ostaje skoro potpuno nerešeno.

Do rešavanja tih pitanja, na nivou zakonskog ili podzakonskog akta, primena vaspitnih naloga koji podrazumevaju finansijski trošak biće ozbiljno dovedena u pitanje.

Olakšavajuću okolnost predstavlja činjenica da je osnovno i srednje obrazovanje u javnom sektoru finansirano od strane države i da vaspitni nalog vezan za redovno pohađanje škole nije ovim doveden u pitanje, što nije slučaj sa pohađanjem kurseva i pripremom i polaganjem ispita, a često ni sa vaspitnim nalogom uključivanja u sportske aktivnosti.

Ako pretpostavimo da će se vaspitni nalozi *podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga i uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji*, sprovesti u zdravstvenim ustanovama ili savetovalištim u javnom sektoru (podrazumeva se da za svakog maloletnika treba regulisati zdravstveno osiguranje ukoliko to već nije urađeno) najveći problem oko finansiranja mogu da predstavljaju vaspitni nalozi koji podrazumevaju angažovanje eksperata, pojedinaca. To su pre svega vaspitni nalozi koji se odnose na izmirenje sa oštećenim i naknadu štete.

Dakle, ostaju otvorena pitanja da li se primena svih vaspitnih naloga može obezbediti u javnom sektoru i koja rešenja se mogu ponuditi za neke, po ovom pitanju, posebno osetljive vaspitne naloge.

Svakako da u Zakonu o maloletnicima treba regulisati pitanje finansiranja troškova primene vaspitnih naloga.

3.4. Evidencije

3.4.1. Zvanične evidencije i statističko praćenje pojave

Evidencije o vaspitnim nalogima vode viši sudovi i viša javna tužilaštva koji su doneli odluku o primeni vaspitnog naloga.

Evidencije (koje se vode u VN i IVN upisnicima) pored opštih podataka o maloletniku, sadrže i tok i ishod ispunjenja vaspitnog naloga.

Kako do danas nisu doneta podzakonska akta o primeni vaspitnih naloga, pa i o vođenju evidencije o vaspitnim nalogima, značajan orijentir je Predlog zakona o izmenama i dopunama ZM (Predlog)

Član 6. Predloga predviđa da evidencije o vaspitnom nalogu vodi "organ koji je odredio vaspitni nalog".

Istim članom, u stavu 3. predviđeno je da ministarstvo nadležno za pravosuđe vodi statistiku (ne i jedinstvenu evidenciju kao kod krivičnih sankcija prema maloletnicima) o vaspitnim nalogima. Ova činjenica ide u prilog 2. stavu istog člana Predloga "da se podaci mogu dati samo sudu, tužilaštvu i organu starateljstva".

Republički zavod za statistiku je 2011. godine, na predlog Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i realizaciju krivičnih sankcija prema maloletnicima, unapredio statističke listove SK3 (tužilaštvo) i SK4 (sud), tako da oni sada beleže vrstu primenjenog vaspitnog naloga. Novi

statistički listovi za maloletničko pravosuđe se primenjuju od 01.01.2012. Zvanični statistički podaci koje Republički zavod za statistiku redovno saopštava (na godišnjem nivou), će omogućiti bolje praćenje primene vaspitnih naloga na teritoriji Republike Srbije.

Centri za socijalni rad takođe vode evidencije o primenjenim vaspitnim nalogima koje realizuju, u skladu sa pravilima koja važe za oblast socijalne zaštite.

Podatke iz evidencije o konkretnom maloletniku prema koje se primenjuje vaspitni nalog, organ starateljstva ne može dati drugom organu ili instituciji bez dozvole organa koji je doneo vaspitni nalog (sud ili tužilaštvo).

Statističke podatke o strukturi vaspitnih naloga, na osnovu evidencija koje vode centri za socijalni rad, prikuplja, obrađuje i objavljuje Republički zavod za socijalnu zaštitu na godišnjem nivou.

Interne evidencije, iako ih sam zakon ne predviđa, mogu se pojaviti u institucijama u kojima se sprovodi vaspitni nalog.

Ove evidencije imaju interni karakter i moraju biti naglašeno zaštićene propisima. Pristup ovim evidencijama i unutar institucije može imati samo ovlašćena osoba.

Ovo nameće potrebu što hitnijeg donošenja podzakonskog akta koji bi ovu materiju uredio i obezbedio poštovanje osnovnih premisa maloletničkog pravosuđa u Srbiji.

III Principi, procedure i standardi primene vaspitnih naloga

Principi, procedure i standardi primene vaspitnih naloga odnose se na organizacije i pojedince koji učestvuju u primeni vaspitnih naloga i usklađeni su sa Zakonom o maloletnicima i drugim propisima, kojima se u relevantnim oblastima regulišu pitanja od značaja za primenu vaspitnih naloga.

Principi primene vaspitnih naloga mogu se jedinstveno postaviti za sve vaspitne naloge. Proceduralna pitanja se po pravilu odnose na sve vaspitne naloge i ona će biti tako i izložena a standardi primene vaspitnih naloga preciziraće se posebno za svaki vaspitni nalog. Izdvojili smo i za svaki vaspitni nalog, pre iznošenja standarda, dali odrednice specifične svrhe vaspitnog naloga i dodatne smernice za izbor vaspitnog naloga.

1. Principi primene vaspitnih naloga

Primena vaspitnih naloga, pored toga što teži zasnovanosti na principima restorativne pravde, određena je pre svega principima najboljeg interesa deteta i poštovanju prava deteta i principima dobrovoljnosti i poverljivosti.

Najbolji interes deteta; Svi postupci koji se tiču deteta preduzimaće se u skladu sa njegovim najboljim interesima⁶. U svim aktivnostima koje se tiču dece od primarnog značaja su interesi deteta bez obzira na to da li ih sprovode javne ili privatne institucije, bez obzira da li su to institucije za socijalnu zaštitu, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tela. Princip najboljeg interesa deteta, definisan u Konvenciji UN o pravima deteta obavezuje države potpisnice, među kojima je i naša država, da detetu obezbede takvu zaštitu i brigu koja je neophodna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i obaveze njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca koji su pravno odgovorni za dete i preduzimaju u tom cilju sve potrebne zakonodavne i administrativne mere.

Poštovanje prava deteta; U postupcima primene vaspitnih naloga princip poštovanja prava deteta odnosi se na poštovanje svih prava deteta definisanih Konvencijom UN o pravima deteta a posebno na principe nediskriminacije, prava na izražavanje mišljenja i participaciju i pravo na privatnost.

Princip poverljivosti u primeni vaspitnog naloga izveden je sa jedne strane iz prava na privatnost koje pripada svakom detetu i sa druge strane određenja Zakona o maloletnicima koji naglašava posebnu zaštitu poverljivosti podataka u svim postupcima koji se u odnosu na maloletnika vode i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Podrazumeva da su sve informacije koje se odnose na izvršenje krivičnog dela i primenjeni vaspitni nalog prema maloletniku deo poverljivih informacija, dostupnih samo ovlašćenim učesnicima u primeni vaspitnog naloga, a čije je širenje i zloupotreba ograničena i profesionalnim kodeksima.

Princip dobrovoljnosti podrazumeva preuzimanje prava i obaveza, u ovom slučaju u postupku primene, sprovođenja i ispunjenja vaspitnog naloga uz pun pristanak i sa svešću maloletnika o vlastitoj odgovornosti.

2. Procedure primene vaspitnih naloga

Pod procedurama primene vaspitnih naloga podrazumevamo sled i sadržaj obaveznih aktivnosti učesnika uključenih u primenu vaspitnih naloga, nakon odluke tužilaštva ili suda o primeni vaspitnog naloga.

⁶Konvencija UN o pravima deteta, čl. 3.

2.1. Način uređivanja saradnje učesnika u primeni vaspitnih naloga

Svakako je prethodno proceduralno pitanje vezano za to da li je uređena saradnja između organa koji donose odluku o primeni vaspitnog naloga (tužilaštvo, sud), organa koji organizuje primenu vaspitnog naloga (organ starateljstva), organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi i maloletnika koji ispunjava vaspitni nalog. Saradnja između više učesnika u sprovođenju pojedinih vaspitnog naloga treba da se uredi ili protokolima ili ugovorima.

Ukoliko se pokrene inicijativa za potpisivanje protokola o saradnji na centralnom nivou i budu potpisani protokoli o saradnji u primeni vaspitnih naloga na nivou ministarstava nadležnih za pravosuđe, socijalnu zaštitu, zdravstvo, omladinu i sport, zapošljavanje i druge oblasti, saradnju brojnih potencijalnih učesnika u primeni vaspitnih naloga bilo bi moguće mnogo efikasnije regulisati.

To bi isključilo ili bar redukovalo potrebu donošenja protokola o saradnji na lokalnom nivou sa svakom organizacijom koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga i otvorilo mogućnosti da se protokoli na lokalnom nivou donose samo u određenim situacijama i samo u primeni određenih vaspitnih naloga. Naime, iako to nismo posebno naglasili kao opšti princip primene vaspitnih naloga sasvim je opravdano ili neophodno uzeti u obzir dobiti koje za maloletnika donosi pristup što manjeg intervenisanja i oficijelnog uključivanja u postupak brojnih društvenih sistema i pojedinaca.

Protokole o saradnji na lokalnom nivou potpisuje centar za socijalni rad (institucija u koju je inkorporiran organ starateljstva) onda kada je to potrebno sa organizacijama ili pojedincima koji ispunjavaju kriterijume date u standardima za primenu svakog konkretnog vaspitnog naloga.

Potpisivanje protokola od strane predstavnika lokalne samouprave je poželjno i treba insistirati na uključivanju lokalne samouprave u proces potpisivanja protokola, polazeći pre svega od nadležnosti lokalne samouprave i obaveze da pokreće inicijativu za uspostavljanje međuresorne saradnje u lokalnoj zajednici.

Protokoli o saradnji treba da regulišu pitanja poverljivosti podataka, uloge i odgovornosti potpisnica protokola u primeni vaspitnog naloga, procedura primene vaspitnog naloga, praćenja sprovođenja vaspitnog naloga i međusobnog informisanja i sadržaja/programa vaspitnog naloga.

Moguće je na osnovu načelno potpisanog protokola o saradnji pristupiti i potpisivanju ugovora, kojim se onda za primenu konkretnog vaspitnog naloga uslovi dodatno preciziraju.

Ugovor se potpisuje i sa pojedincima, pre svega sa ovlašćenim medijatorima koji će učestvovati u sprovođenju vaspitnog naloga izmirenja sa oštećenim ili vaspitnog naloga koji se odnosi na naknadu štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela.

2.2. Upućivanje

Pitanja koja se odnose na, uslovno rečeno, upućivanje na sprovođenje vaspitnih naloga odnose se pre svega na *sled* (uključujući rokove) *formu i sadržaj* početne komunikacije nakon odluke nadležnih organa o primeni vaspitnog naloga između; tužilaštva/ suda, organa starateljstva, organizacije ili pojedinca u kojoj će se/koji će sprovođiti vaspitni nalog i maloletnika i njegovih roditelja ili zastupnika.

Početna komunikacija uspostavlja se u formalnoj komunikaciji, preko zvaničnih dopisa i poziva, dok se međusobno izveštavanje nakon utvrđivanja plana sprovođenja vaspitnog naloga može obavljati i u manje formalnoj komunikaciji.

1. Tužilaštvo/sud nakon donošenja odluke o primeni vaspitnog naloga dostavlja nadležnom organu starateljstva odluku o primeni vaspitnog naloga.
2. Kada primi odluku tužioca/suda o primeni vaspitnog naloga rukovodilac nadležnog organa starateljstva će odrediti stručnog radnika zaduženog za organizaciju primene, praćenje i izveštavanje o ispunjenosti vaspitnog naloga (po pravilu voditelja slučaja koji je učestvovao i u postupku koji prethodi primeni vaspitnog naloga).
3. Organ starateljstva, preko određenog voditelja slučaja, u roku od najviše 7 dana poziva maloletnika i njegove roditelje/zastupnike i obaveštava ih o bitnim pitanjima sprovođenja vaspitnog naloga i očekivanim ishodima kao kriterijumima za procenu ispunjenosti vaspitnog naloga. Obaveštava ih o tome gde se konkretni vaspitni nalog može sprovođiti i uz aktivno učešće maloletnika **postize se dogovor** u kojoj od raspoloživih organizacija će se vaspitni nalog sprovođiti.

Kada su u pitanju vaspitni nalozi koji se sprovode primenom postupka posredovanja organ starateljstva u roku od najviše 7 dana poziva maloletnika i njegove roditelje/zastupnike kao **i oštećenog** radi dogovora o izboru medijatora.

4. Organ starateljstva (voditelj slučaja) u roku od 10 dana nakon postizanja dogovora o tome u kojoj organizaciji ili ko će od pojedinaca učestvovati u sprovođenju vaspitnog naloga upućuje maloletnika na ispunjenje vaspitnog naloga i u pisanoj formi obaveštava organizaciju/pojedinca o sprovođenju konkretnog vaspitnog naloga.

Protokolom o saradnji već bi trebalo da su utvrđena pitanja poverljivosti podataka, načina međusobnog izveštavanja, sadržaja/programa vaspitnog naloga i predviđenog vremena za sprovođenje vaspitnog naloga.

Kada se vaspitni nalog izvršava u organizaciji koja pruža usluge socijalne zaštite centar za socijalni rad, u skladu sa propisima u toj oblasti, **izdaje uput za korišćenje usluge.**

Kada se vaspitni nalog izvršava u zdravstvenoj ustanovi potreban je **odgovarajući uput izabranog lekara**, u skladu sa propisima u toj oblasti.

5. Organizacija u kojoj se vaspitni nalog sprovodi, zakazuje prijem maloletnika (za određene vaspitne naloge i oštećenog) i u najkraćem roku o tome izveštava nadležni organ starateljstva/voditelja slučaja i navodi ime i prezime osobe koja će učestvovati u planiranju i sprovođenju vaspitnog naloga.

6. Voditelj slučaja obaveštava tužilaštvo/ sud o datumu početka ispunjenja vaspitnog naloga i organizaciji u kojoj maloletnik treba da ispuni vaspitni nalog.

2.3. Planiranje sprovođenja vaspitnog naloga

Sačinjavanje plana sprovođenja vaspitnog naloga je obavezni deo procedure primene svakog vaspitnog naloga.

Voditelj slučaja organizuje proces donošenja plana sprovođenja vaspitnog naloga.

U planiranju sprovođenja vaspitnog naloga učestvuje voditelj slučaja organa starateljstva, maloletnik i njegovi roditelji, organizacija/zadužena osoba koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga, a za određene vaspitne naloge i oštećeni

Planom sprovođenja vaspitnog naloga definišu se; datum početka ispunjenja vaspitnog (datumi prijema kada je to potrebno) vremenski okviri, aktivnosti/program, obaveze maloletnika, način uključivanja roditelja i drugih značajnih osoba za podršku maloletniku i sprovođenju vaspitnog naloga, očekivani ishodi i periodi obaveštavanja tužilaštva/suda o tome.

Posebno se definiše dinamika i sadržaj izveštavanja organa starateljstva od strane maloletnika i/ili njegovih roditelja.

Plan sprovođenja vaspitnog naloga je sastavni deo Plana usluga u kome je i plan usluga i mera za porodicu, u skladu sa članom 66 Pravilnika o organizaciji, normativima i standardima rada centra za socijalni rad.

Kada je u pitanju vaspitni nalog koji se odnosi na redovno pohađanje škole (a maloletnik nije već upisan u školu), odnosno pohađanje kurseva, plan sprovođenja vaspitnog naloga sadrži i obaveze upisa u školu odnosno na određeni kurs i obavezu dostavljanja informacije da li je i gde upis obavljen. Ovo se odnosi i na vaspitni nalog uključivanja u određene sportske aktivnosti.

Kada su u pitanju vaspitni nalozi podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga i uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji, plan sprovođenja vaspitnog naloga u delu aktivnosti sadrži i procedure početne procene usklađene sa važećim procedurama organizacije u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog.

Kada su u pitanju vaspitni nalozi koji se sprovode primenom medijacije plan sprovođenja vaspitnog naloga se usklađuje sa standardnim procedurama medijacije.

2.4. Prijem

Procedura prijema u organizaciji u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog u svemu je usklađena sa opštom procedurom prijema te organizacije.

Izuzeci su organizacije u kojima maloletnik ispunjava nalog uključivanje bez naknade u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja kada se suštinski primenjuju opšta pravila prijema volontera.

Specifičnost prijema kada su vaspitni nalozi u pitanju odnosi se na dodatno informisanje i pružanje početne podrške maloletniku u ispunjenju vaspitnog naloga uvek kada je to u planu sprovođenja vaspitnog naloga naglašeno kao potrebno.

2.5. Praćenje sprovođenja vaspitnog naloga i međusobno informisanje

Praćenje (*monitoring*) u toku sprovođenja vaspitnog naloga je obavezni deo procedure i za svaki vaspitni nalog u planu sprovođenja vaspitnog naloga treba definisati formu, sadržaj i rokove međusobnog izveštavanja; tužilaštva/ suda, organa starateljstva, i maloletnika ili njegovih roditelja, za pojedine vaspitne naloge organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi/ili pojedinaca zaduženih za vaspitni nalog.

Voditelj slučaja redovno kontaktira sa maloletnikom i/ili njegovim roditeljima i evidentira obaveštenja o ispunjenju vaspitnog naloga u skladu sa dinamikom uspostavljenom u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

1. Organ starateljstva obaveštava tužilaštvo/sud po pravilu:

- a) na početku sprovođenja vaspitnog naloga o organizaciji primene vaspitnog naloga (koja ovlašćena organizacija/pojedinac je uključena u sprovođenje vaspitnog naloga i planiranim aktivnostima.
- b) svaka dva meseca, sa procenom postignutog napretka i sa predlogom o daljem postupanju u odnosu na primenjeni nalog,
- c) najkasnije nakon 6 meseci od dana pravnosnažnosti odluke o primeni vaspitnog naloga, o ispunjenosti vaspitnog naloga,
- d) ukoliko dođe do odustajanja maloletnika ili oštećenog (kada su u pitanju vaspitni nalozi u kojima učestvuje i oštećeni), organ starateljstva o tome izveštava tužilaštvo/sud u roku od najviše 3 dana od dobijanja informacije o tome.

2. Maloletnik i/ili njegovi roditelji izveštavaju organ starateljstva o ispunjenju vaspitnog naloga u skladu sa dinamikom uspostavljenom u planu sprovođenja vaspitnog naloga.
3. Organizacija u kojoj se vaspitni nalog sprovodi ili pojedinac zadužen za vaspitni nalog, ukoliko su posredstvom organa starateljstva uključeni u sprovođenje vaspitnog naloga, obaveštavaju organ starateljstva:
 - a) na početku sprovođenja vaspitnog naloga o tome kada je postupak ispunjenja vaspitnog naloga počeo i kvalitetu uspostavljene saradnje sa maloletnikom,
 - b) ukoliko dođe do prestanka dolaženja maloletnika ili oštećenog, kada su u pitanju vaspitni nalozi u kojima učestvuje i oštećeni, ovlašćena organizacija/pojedinac izveštava organ starateljstva o tome u roku od najviše 7 dana, a organ starateljstva o tome izveštava tužilaštvo/sud u roku od najviše 3 dana,
 - c) periodično u skladu sa s planiranim intervalima izveštavanja u planu sprovođenja vaspitnog naloga,
 - d) najkasnije nakon 6 meseci od prijema - o ispunjenju vaspitnog naloga.

2.6. Izveštavanje o ispunjenosti vaspitnog naloga

Organ starateljstva obaveštava tužilaštvo/sud o ispunjenosti vaspitnog naloga.

Izveštaj o ispunjenosti vaspitnog naloga sadrži obrazloženu procenu da li je maloletnik ispunio vaspitni nalog u potpunosti ili delimično.

Kriterijumi procene su standardima utvrđeni očekivani ishodi, precizno definisani u planu sprovođenja vaspitnog naloga s obzirom na to da su standardima uz svaki vaspitni nalog dati očekivani ishodi primene vaspitnog naloga koji nisu kumulativni i obavezujući u svim odrednicama za svakog maloletnika.

Izveštaj o ispunjenosti vaspitnog naloga dostavlja se najkasnije u roku od 15 dana po ispunjenosti vaspitnog naloga, a najkasnije nakon 6 meseci od kada je tužilaštvo/sud donelo odluku o primeni vaspitnog naloga.

3. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga

Opšta svrha vaspitnih naloga, uslovi za primenu i izbor vaspitnih naloga dati su u Zakonu o maloletnicima.

Uslovi za primenu vaspitnog naloga su priznanje krivičnog dela od strane maloletnika i njegov odnos prema krivičnom delu i oštećenom.

Pri izboru vaspitnog naloga nadležni javni tužilac za maloletnike i sudija za maloletnike uzeće u obzir u celini interes maloletnika i oštećenog, vodeći računa da se primenjivanjem jednog ili više vaspitnih naloga ne ometa školovanje ili zaposlenje maloletnika.

Izbor i primena vaspitnog naloga vrši se u saradnji sa roditeljima ili staraocima maloletnika i nadležnim organom starateljstva.

Zakonom utvrđena svrha, uslovi za primenu i izbor vaspitnih naloga su okvir za definisanje procedura i standarda primene vaspitnih naloga. Ovde iznosimo određenje specifične svrhe svakog vaspitnog naloga i dodatne smernice - kada je celishodno primeniti konkretan vaspitni nalog.

Ove smernice se koriste pre svega u fazi izbora vaspitnog naloga i odnose se na svrsishodnost primene konkretnog vaspitnog naloga u odnosu na ličnost, sklonosti/interesovanja maloletnika, motivaciju i njegovo psiho-fizičko stanje ali i specifičnosti socijalnih uslova i spoljnih okolnosti i **nemaju kumulativni karakter.**

3.1. Specifična svrha i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Izmirenje sa oštećenim

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je pružanje mogućnosti maloletnom učiniocu krivičnog dela i oštećenom da kroz proces posredovanja (medijacije) reše sukob i postignu izmirenje, da pri tome maloletnik preuzme odgovornost za posledice svog dela i sagleda potrebe oštećene strane za priznavanjem povrede i uvažavanjem njenih osećanja u vezi povrede i za dobijanjem objašnjenja i izvinjenja.

Vaspitni nalog izmirenja sa oštećenim može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom kada:

- a) oštećeni i maloletnik dobrovoljno i na ravnopravnoj osnovi prihvataju da se konkretni sukob reši posredovanjem/medijacijom,
- b) ne postoji rizik za bezbednost oštećenog / maloletnika
- c) postoji kapacitet obe strane za učestvovanje u pregovorima i zastupanje sopstvenih interesa,
- d) nije prisutna velika razlika u moći između strana u postupku (disbalans u moći),
- e) usluga medijacije je dostupna u konkretnoj lokalnoj zajednici ili bližoj okolini.

Ovaj nalog je preporučljivo kombinovati sa drugim vaspitnim nalogom koji se odnosi na nadoknada štete, kada se ova dva naloga mogu objediniti u postupku medijacije.

3.2. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je da se kroz nadoknadu štete radom ili na drugi odgovarajući način, postigne obeštećenje oštećenog za koje maloletnik preuzima odgovornost.

Vaspitni nalog naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, kada:

- a) maloletnik izrazi spremnost i u mogućnosti je da nadoknadi štetu.

U odnosu na sadržaj rada maloletnika, smernice za davanje mišljenja uključuju procenu da li je rad prilagođen ličnosti, uzrastu i mogućnostima maloletnika, kao i da li zadovoljava uslove vezane za bezbednost.

Prilikom izbora vrste rada mora se voditi računa da posao ne može biti usmeren na postizanje ekonomske koristi, ne sme ometati školovanje maloletnika, odnosno štetiti njegovom ugledu i dostojanstvu i da svrha rada, odnosno posla, koji maloletnik treba da obavi mora biti usmerena prvenstveno na otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela.

Ovaj vaspitni nalog je preporučljivo kombinovati sa vaspitnim nalogom izmirenja sa oštećenim, kada su strane upućene i na kasniji kontakt ili saradnju (u školi, komšiluku, porodici i sl.) Ukoliko se maloletnik i oštećeni ne poznaju, a delo nije motivisano ličnim sukobom sa konkretnom oštećenom osobom i nema indikacija za izmirenje, ovaj nalog svakako treba dopuniti izvinjenjem maloletnika oštećenom.

3.3. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao

Specifična svrha vaspitnog naloga *redovno pohađanje škole* je: otklanjanje rizika napuštanja obrazovnog sistema; sticanje primerenog obrazovnog statusa; jačanje faktora zaštite opšteg funkcionisanja maloletnika i umanjenje mogućnosti vršenja novih krivičnih dela.

Svrha vaspitnog naloga, *redovno odlaženje na posao* je očuvanje statusa zaposlenog, jačanje lične odgovornosti maloletnika, njegova bolja integraciju u društvo i jačanje otpornosti na kriminogene uticaje i vršenje krivičnih dela.

Vaspitni nalog da redovno pohađa školu ili redovno odlazi na posao može se primeniti ako, pored uslova predviđenih Zakonom :

- a) maloletnik ima status učenika u obrazovnom sistemu/ status zaposlenog lica (maloletnik je sklopio ugovor o radu sa poslodavcem) ili ispunjava uslove za uključivanje u obrazovni sistem/ radno angažovanje,
- b) maloletnik ispoljava problem zapuštanja i zanemarivanja školskih / radnih obaveza,
- c) škole - obrazovne institucije su prostorno i funkcionalno dostupne maloletniku / radno mesto je dostupno.

3.4. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga -

Uključivanje bez naknade u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog lokalnog ili ekološkog sadržaja

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je podsticanje, kroz društveno koristan rad, pozitivnog psihosocijalnog razvoja maloletnika, usvajanja pozitivnih vrednosnih stavova, integracije u pro-socijalne grupe i aktivnosti u zajednici, razvijanja odgovornosti za zajednicu i osetljivosti za potrebe drugih i jačanje otpornosti na kriminogene uticaje i vršenje krivičnih dela.

Ovaj vaspitni nalog može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, ako:

- a) aktivnosti vaspitnog naloga odgovaraju ličnosti maloletnika, njegovim sposobnostima, sklonostima i interesovanjima i ličnoj potrebi da ispravi grešku i učini nešto dobro za druge,
- b) aktivnosti u okviru vaspitnog naloga ne mogu ugroziti zdravlje maloletnika,
- c) je obezbeđena dostupnost adekvatnih institucija i postoji sporazum/protokol sa odgovarajućim ustanovama čiji su kapaciteti prostorno i funkcionalno dostupni maloletniku.

3.5. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je osposobljavanje maloletnika za rad i zanimanje, relativno brzo sticanje stručne kvalifikacije, struktuiranje slobodnog vremena i usmeravanje ka socijalno prihvatljivim ponašanjima i jačanje otpornosti na kriminogene uticaje i vršenje krivičnih dela.

Vaspitni nalog - pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, ako:

- a) postoji motivacija maloletnika i maloletnik ima kapacitete za sticanje znanja i veština kroz odgovarajući kurs ili obuku,
- b) maloletnik ima završenu osnovnu školu ili status vanrednog učenika ili je uključen na kurs za stručno osposobljavanje, sticanje određenih znanja i veština ili u određeno neformalno obrazovanje (npr. škola stranih jezika, kompjutera, posebnih veština...) i na tom planu ispoljava neodgovornost i zanemarivanje obaveza,
- c) obrazovni centri i druge ustanove i institucije, koje pružaju usluge obrazovanja, osposobljavanja i sticanja određenih veština, su prostorno i funkcionalno dostupne maloletniku.

3.6. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Uključivanje u određene sportske aktivnosti

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je da maloletnik kroz bolje korišćenje svojih fizičkih i mentalnih predispozicija razvija zdrave životne navike, adekvatno organizuje svoje slobodno vreme, razvija ličnu odgovornost i uspešnost u sprovođenju obaveza, unapređuje socijalne veštine i socijalno funkcionisanje, razvija veći stepen ličnog zadovoljstva i unapređuje kvalitet života, čime se unapređuje opšte funkcionisanje maloletnika i utiče na pravilan razvoj maloletnika kako ubuduće ne bi činio krivična dela.

Vaspitni nalog – uključivanje u određene sportske aktivnosti može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, ako je :

- a) psihofizička sposobnost da se maloletnik bavi određenom sportskom aktivnošću potvrđena medicinskom dokumentacijom,
- b) maloletnik motivisan da se bavi konkretnim sportom,
- c) obezbeđena dostupnost adekvatnih sportskih resursa (blizina sportskih hala, terena i sl.)

3.7. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga

Specifična svrha ovog vaspitnog naloga je prihvatanje ispitivanja i uključivanje na odgovarajući tretman, kao podrška maloletniku za prestanak upotrebe alkoholnih pića i opojnih droga i prihvatanje zdravih stilova života.

Vaspitni nalog – podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, ako :

- a) postoje indicije za zavisnost od zlo/upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga na osnovu podataka dobijenih od maloletnika, roditelja ili na osnovu vrste i prirode krivičnog dela,
- b) postoji motivacija za rešavanje problema zlo/upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga ili zavisnosti,
- c) je obezbeđena dostupnost adekvatnih zdravstvenih institucija (blizina, raspoloživost specijalizovanih kadrova, raspoloživost kapaciteta).

3.8. Specifična svrha vaspitnog naloga i smernice za davanje mišljenja o primeni vaspitnog naloga - Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji

Specifična svrha vaspitnog naloga je pružanje podrške jačanju ličnih kapaciteta maloletnika u razvoju prosocijalnog ponašanja i podrška porodici maloletnika u jačanju vaspitne funkcije i roditeljskih kompetencija. Takođe, da maloletnik sagleda posledice svoga ponašanja, nauči nove konstruktivne modele rešavanja sukoba i preuzme odgovornost za svoj budući život i ponašanje.

Vaspitni nalog uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji može se primeniti, pored uslova predviđenih Zakonom, ako;

- a) maloletnik ima dovoljne kapacitete da aktivno učestvuje u tretmanu,
- b) postoji motivacija maloletnika i porodice za promenu,
- c) je obezbeđena dostupnost odgovarajućih zdravstvenih ustanova, savetovališta ili ovlašćenih organizacija.

Ovu procenu daje organ starateljstva na osnovu usmerene procene.

4. Standardi primene vaspitnih naloga

Standardima primene vaspitnih naloga definišu se; aktivnosti specifične za konkretni vaspitni nalog, očekivani ishodi primene vaspitnih naloga i pravila koja se odnose na organizacije ili pojedince koji učestvuju u sprovođenju vaspitnih naloga.

Aktivnosti; Za svaki vaspitni nalog daje se lista aktivnosti specifičnih za konkretan vaspitni nalog, a koje su u skladu sa programima rada organizuje u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog. Aktivnosti se unose kao poseban odeljak u plan sprovođenja vaspitnog naloga.

Ishodi primene vaspitnog naloga; U skladu sa specifičnom svrhom vaspitnog naloga i planiranim aktivnostima definišu se očekivani ishodi primene vaspitnog naloga. Ishodi primene vaspitnog naloga su i osnovni kriterijumi za procenu ispunjenosti vaspitnog naloga *nisu kumulativni* i obavezujući u svim odrednicama za svakog konkretnog maloletnika. Zato se u planu sprovođenja vaspitnog naloga definišu očekivani ishodi primene vaspitnog naloga za konkretnog maloletnika, naravno u skladu sa datim standardima.

Organizacija ili pojedinac koji učestvuju u sprovođenju vaspitnog naloga; Za svaki vaspitni nalog navodi se koja organizacija ili pojedinac može da učestvuje u sprovođenju konkretnog vaspitnog naloga, pri tome vodeći računa da su to za određenu delatnost ovlašćene organizacije, odnosno licencirani pojedinci i one organizacije koje mogu da ispune standarde date za konkretni vaspitni nalog.

Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi konkretni vaspitni nalog; Za svaki vaspitni nalog navode se uloge i odgovornosti učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga; organa starateljstva u ulozi organizacije primene vaspitnog naloga, organizacije u kojoj se sprovodi vaspitni nalog i pojedinca zaduženog za sprovođenje vaspitnog naloga.

Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog; Organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog, pored osnovnog uslova da je osnovana u skladu sa zakonom, u principu treba da ima:

- a) program rada u koji se aktivnosti planirane u okviru sprovođenja konkretnog vaspitnog naloga uklapaju,
- b) za neke vaspitne naloge definisane procedure prijema, informisanja i načina vođenja evidencije,
- c) adekvatan prostor i opremu za sprovođenje vaspitnog naloga,
- d) angažovano osoblje koje može prihvatiti obaveze vezane za sprovođenje vaspitnog naloga.

Kvalifikacija zadužene osobe za sprovođenje vaspitnog naloga; Za svaki vaspitni nalog utvrđuje se potrebna kvalifikacija zadužene osobe za sprovođenje vaspitnog naloga, po kojoj i na koji način verifikovanoj kompetenciji.

4.1. Standardi primene vaspitnog naloga - izmirenje sa oštećenim

4.1.1 Aktivnosti

Vaspitni nalog izmirenje sa oštećenim podrazumeva posredovanje između oštećenog i maloletnog učinioca krivičnog dela preko posrednika, nepristrasne i neutralne treće strane koja nema autoritativnu moć donošenja odluke, već pomaže stranama u konfliktu da svojom voljom postignu vlastiti, obostrano prihvatljiv sporazum o izmirenju i načinu izmirenja.

Vaspitni nalog izmirenje sa oštećenim se sprovodi primenom postupka medijacije. Nakon pripreme maloletnika i oštećenog za posredovanje tokom odvojenih sastanaka, u postupku medijacije, kroz dijalog u kome se iskazuju viđenja sukoba i osećanja oštećenog povodom toga i spremnost počinioca da uvaži povredu žrtve i izrazi iskreno žaljenje i izvinjenje zbog toga, gradi se i prihvata sporazum i uspostavljaju se mehanizmi za praćenje primene sporazuma.

4.1.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishod primene vaspitnog naloga izmirenje sa oštećenim je postignut i realizovan sporazum o izmirenju maloletnika i oštećenog.

4.1.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

U sprovođenju vaspitnog naloga izmirenja sa oštećenim, koji se standardno izvršava primenom postupka medijacije, posredovanja, mogu da učestvuju ovlašćene organizacije u lokalnoj zajednici u okviru: pravosuđa, socijalne zaštite, civilnog sektora i/ili ovlašćeni pojedinci za sprovođenje medijacije.

Ukoliko na teritoriji nadležnog organa starateljstva ne postoji ovlašćena organizacija ili pojedinac za sprovođenje postupka medijacije postupak sprovodi stručni radnik centra za socijalni rad sa potvrđenim kompetncijama medijatora, odnosno licencom, koji nije ni po kom osnovu nadležan za jednu ili drugu stranu u sukobu.

Organ starateljstva se pojavljuje u ulozi organizatora primene vaspitnog naloga i angažuje nekog od ovlašćenih medijatora sa liste dostupnih medijatora ili izuzetno stručnog radnika (koji nije voditelj slučaja) u samom centru za socijalni rad, a koji je kvalifikovan/ za ove poslove.

4.1.4. Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog

Organizacija koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga po pravilu treba da ima:

- a) Osnivački akt kojim se i potvrđuje ovlašćenje za sprovođenje postupka medijacije.
- b) Listu licenciranih medijatora.

4.1.5. Uloge i odgovornosti ovlašćenih organizacija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog

Organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Organ starateljstva koordinira rad sa licenciranim medijatorima/organizacijama koje sprovode medijaciju. U izboru medijatora sa dostupne liste medijatora učestvuju i oštećeni i maloletnik (i roditelj/staratelj).

Voditelj slučaja je odgovoran za uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u primeni vaspitnog naloga, donošenje plana sprovođenja vaspitnog naloga i proces praćenja sprovođenja vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Ovlašćeni medijator koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga izmirenje sa oštećenim zadužen je za realizaciju postupka posredovanja, u skladu sa standardima postupka posredovanja i za izveštavanje organa starateljstva o toku postupka i postignutom sporazumu.

4.1.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Kako se vaspitni nalog izmirenje sa oštećenim standardno sprovodi primenom postupka medijacije zadužena osoba treba da:

1. bude medijator sa liste ovlašćenih (licenciranih) medijatora (u organizaciji ovlašćenoj za pružanje ovih usluga ili u organu starateljstva ili pri pravosuđu),
2. ispunjava uslove predviđene propisima koji regulišu ovu oblast
3. ima znanja iz oblasti prava deteta.

4.2. Standardi primene vaspitnog naloga - naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način

Vaspitni nalog naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način, podrazumeva postupak nadoknade štete ili umanjivanje posledica nastale izvršenjem krivičnog dela, na sledeća tri načina:

1. naknada štete kroz materijalnu/novčanu naknadu
2. naknada štete kroz rad maloletnika
3. naknada štete na drugi odgovarajući način

4.2.1. Aktivnosti

Vaspitni nalog naknada štete oštećenom ili otklanjanje štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika ili na drugi odgovarajući način se sprovodi se postizanjem dogovora o naknadi štete/ štetnih posledica krivičnog dela, nadoknadom štete oštećenom i/ ili radom maloletnika na otklanjanju štetnih posledica krivičnog dela.

Ukoliko se radi o *otklanjanju štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika* ili na drugi odgovarajući način, u cilju realizovanja naloga neophodno je sačinjavanje programa ispunjenja vaspitnog naloga kroz individualni plan angažovanja maloletnika.

4.2.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishod primene vaspitnog naloga je nadoknađena šteta ili otklonjene štetne posledice krivičnog dela.

4.2.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

U sprovođenju vaspitnog naloga učestvuje organ starateljstva.

4.2.4. Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog

Kako se ovaj vaspitni nalog sprovodi u okviru nadležnosti tužilaštva/suda, i/ili organa starateljstva standardi po kojima oni funkcionišu su uređeni zakonima ili podzakonskim aktima a kvalifikacije zaduženih osoba koje učestvuju u sprovođenju vaspitnog naloga normativnim aktima tih ustanova.

4.2.5. Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog

Organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga, sprovodi vaspitni nalog i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Ukoliko se radi o *otklanjanju štetnih posledica krivičnog dela radom maloletnika* ili na drugi odgovarajući način, uloga organa starateljstva vezana je i za sačinjavanje programa ispunjenja vaspitnog naloga.

4.3. Standardi primene vaspitnog naloga - redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao

Vaspitni nalog - da redovno pohađa školu ili redovno odlazi na posao podrazumeva izvršavanje tih aktivnosti od strane maloletnika uz kontinuirano prihvatanje saradnje, zahteva i podrške od strane ostalih učesnika u organizaciji primene ovog vaspitnog naloga.

Ovaj vaspitni nalog sadrži dva opciona dela; 1. da redovno pohađa školu i 2. da redovno ide na posao. Iako se radi o jednom vaspitnom nalogu, ove opcije zahtevaju odvojeno razmatranje u cilju realnog utvrđivanja standarda.

4.3.1. Aktivnosti

Osnovnu aktivnost u okviru sadržaja, programa sprovođenja ovog vaspitnog naloga čini redovno pohađanje škole, odnosno, redovno odlazanje na posao, poštovanja školskih pravila, obaveza i odgovornosti /radne discipline i zalaganja za primeren školski uspeh/ ispunjenje radnih obaveza.

Škola u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog pre svega u okviru svog redovnog programa pruža podršku maloletniku u ispunjenju vaspitnog naloga. Dodatnu podršku maloletniku pruža psihološko pedagoška služba škole u skladu sa procenama potreba za podrškom i to se unosi kao aktivnosti u plan sprovođenja vaspitnog naloga.

4.3.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishodi su:

1. Maloletnik redovno ide u školu / na posao,
2. Poštovanje školskih pravila, obaveza i odgovornosti /radne discipline,
3. Unapređeno opšte socijalno funkcionisanje maloletnika.

4.3.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Aktivnosti vezane za ovaj vaspitni nalog se sprovode u ustanovi za obrazovanje i vaspitanje^{7/} u radnoj organizaciji u kojoj je maloletnik zaposlen (kod poslodavca).

4.3.4. Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog

Ustanova za obrazovanje i vaspitanje u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog treba da je osnovana i radi u skladu sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja kao i posebnim zakonima u oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Radna organizacija u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog treba da je osnovana i posluje u skladu sa Zakonom o radu i Zakonom o bezbednosti i zdravlju na radu, i ispunjava posebne uslove za rad maloletnika.

4.3.5. Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog

Organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Voditelj slučaja je odgovoran za uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u primeni vaspitnog naloga, donošenje plana sprovođenja vaspitnog naloga i proces praćenja primene vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i po potrebi predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Uloga i odgovornost ustanove za obrazovanje i vaspitanje proističe iz Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja kao i posebnih zakona u oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Ustanova za obrazovanje pruža podršku u ispunjenju vaspitnog naloga kroz svoj redovan plan rada i dodatnu podršku u skladu sa procenama potreba za dodatnom podrškom.

Uloga i odgovornost poslodavca prema svim zaposlenim, pa tako i maloletnicima definisana je Zakonom o radu, Zakonom o bezbednosti i zdravlju na radu i drugim strukovnim propisima.

4.3.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Predstavnici obrazovnog sistema koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga imaju kvalifikacije definisane Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja (ZOSOV) kao i posebnim zakonima u oblasti obrazovanja i vaspitanja.

4.4. Standardi primene vaspitnog naloga - uključivanje bez naknade u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog lokalnog ili ekološkog sadržaja

⁷ Čl.27 Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

4.4.1. *Aktivnosti*

Osnovnu aktivnost u okviru sadržaja, programa, ispunjenja ovog vaspitnog naloga čini angažovanje - društveno koristan rad maloletnika, u nekoj od organizacija humanitarnog, socijalnog ili ekološkog karaktera i prihvatanje i poštovanje pravila i vrednosti organizacije vezanih za brigu o drugima, solidarnost, odgovoran odnos prema životnoj sredini.

Organizacija u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog u okviru svog redovnog programa pruža podršku maloletniku u ispunjenju vaspitnog naloga. Dodatnu podršku maloletniku pruža zaduženi saradnik koji istovremeno vrši kontrolu učinka rada maloletnika u okviru vaspitnim nalogom predviđenog broja sati rada.

4.4.2. *Ishodi primene vaspitnog naloga*

Očekivani ishodi su:

- a) Maloletnik je radio planom predviđen broj sati.
- b) Maloletnik je ispunio planirane zadatke .

4.4.3. *Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga*

Organizacije koje učestvuju i sprovođenju vaspitnog naloga su organizacije humanitarnog, socijalnog ili ekološkog karaktera. Mnogobrojne su i to mogu biti i komunalna preduzeća kao i organizacije civilnog društva, kancelarije za mlade, omladinski klubovi, dnevni boravak za decu i mlade i drugi licencirani pružaoci usluga socijalne zaštite u zajednici i ustanove socijalne zaštite.

4.4.4. *Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog*

1. Postoji sporazum/protokol o međusobnoj saradnji organizacije/ustanove i nadležnog Centra za socijalni rad;

Sporazum/protokol mora sadržati; listu poslova i radnih zadataka na kojima maloletnik može biti angažovan u skladu sa principima vaspitnog naloga i nadležnim propisima i posebnim statusom maloletnika u radnom procesu i definisan način i postupak saradnje i izveštavanja o radnom angažovanju maloletnika.

2. Ustanova/organizacija je pravni subjekat. Nalazi se u Sudskom registru, Registru privrednih subjekata ili Registru nevladinih organizacija i udruženja građana;

3. Radni prostor, pomoćne prostorije, objekti na otvorenom i celokupan alat i sredstva kojima se obavlja delatnost ispunjavaju uslove Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu⁸;

4. U kolektivu postoji osoba koja organizuje i prati proces izvršenja radnih obaveza.

4.4.5. *Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog*

⁸ (Sl.G.S 101/05),

Centar za socijalni rad, tj. organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Voditelj slučaja je odgovoran za uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u izvršenju vaspitnog naloga, organizaciju donošenja plana sprovođenja vaspitnog naloga i proces praćenja primene vaspitnog naloga.

U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog uređuje listu poslova i radnih zadataka na kojima maloletnik može biti angažovan u skladu sa principima vaspitnog naloga i nadležnim propisima i posebnim statusom maloletnika u radnom procesu i definisan način i postupak saradnje i izveštavanja o radnom angažovanju maloletnika.

Rukovodilac ustanove poverava odgovornom licu iz ustanove (rukovodilac službe/ koordinator/poslovođa/ šef smene..), da organizuje, prati i izveštava o radnom angažovanju maloletnika i brine o poštovanju i ispunjenosti posebnih odrednica Zakona o radu koje se odnose na rad maloletnika i Zakonu o bezbednosti i zdravlju na radu - da obezbedi da radni prostor bude u skladu sa telesnim i psihičkim mogućnostima maloletnika, radna okolina, sredstva za rad i oprema za ličnu zaštitu budu uređeni, proizvedeni da ne ugrožavaju zdravlje maloletnika.

Predstavnik organizacije izveštava organ starateljstva o toku ispunjenja vaspitnog naloga u skladu sa planom međusobnog informisanja koji je utvrđen u Planu sprovođenja vaspitnog naloga.

4.4.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Zadužena osoba je zaposlena u ustanovi/organizaciji koja sprovodi vaspitni nalog, ima znanja iz oblasti prava deteta, upoznata je sa značajem i svrhom radnog angažovanja maloletnika, principima primene ovog vaspitnog naloga i posebno upozorena na obavezu poštovanja principa poverljivosti podataka o maloletniku i zaštiti njegove ličnosti.

4.5. Standardi primene vaspitnog naloga - pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita kojima se proverava određeno znanje

4.5.1. Aktivnosti

Vaspitni nalog pohađanje kurseva ili priprema i polaganje ispita na kojima se proverava određeno znanje, podrazumeva aktivnosti usvajanja znanja i veština maloletnika uz kontinuirano prihvatanje saradnje, zahteva i podrške od strane ostalih učesnika u sprovođenju ovog vaspitnog naloga.

Aktivnosti ovog vaspitnog naloga :

- a) Maloletnik pohađanja kurseve, u prvom redu za stručno osposobljavanje, sticanje opšteg i posebnih znanja i veština ili razvoj kreativnih sposobnosti i talenata (umetničke i kreativne radionice);
- b) Maloletnik priprema i polaže ispite (na kursovima ili u procesu vanrednog školovanja).

4.5.2. *Ishodi primene vaspitnog naloga*

Očekivani ishodi su:

- a) Maloletnik redovno pohađa određeni kurs/ priprema i polaže ispite.

4.5.3. *Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga*

Organizacije koje učestvuju u sprovođenju ovog vaspitnog naloga su sve organizacije koje realizuju programe formalnog i neformalnog obrazovanja.

Maloletnik može ispunjavati ovaj vaspitni nalog pohađanjem kurseva, pripremanjima i polaganjem ispita u brojnim centrima za stručno osposobljavanje i obrazovanje odraslih (narodni univerziteti, škole za obrazovanje odraslih,...), srednjim školama (u statusu vanrednog učenika), raznovrsnim centrima za obuku i razvoj određenih veština ili pohađanjem kurseva, obuka i obrazovnih program čiji organizator mogu biti organizacije civilnog društva.

Sprovođenje ovog vaspitnog naloga može se organizovati u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, Kancelarijama za mlade, Dnevnim boravcima za decu i mlade, klubovima i drugim organizacijama mladih i organizacijama civilnog društva.

4.5.4. *Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog*

Obrazovni centri i centri za stručno osposobljavanje moraju imati ispunjene standarde po Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

Organizacije u kojima se stiče neformalno obrazovanje treba da realizuju programe koji imaju za cilj sticanje znanja i veština i unapređivanje kompetencija maloletnika i doprinose konkurentnosti maloletnika pri zapošljavanju.

4.5.5. *Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog*

Organ starateljstva organizuje primenu i vaspitnog naloga i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Voditelj slučaja je odgovoran za, uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u primeni vaspitnog naloga, donošenje plana sprovođenja vaspitnog naloga i proces praćenja primene vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i po potrebi predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Obrazovni centri i druge organizacije u kojima maloletnik ispunjava ovaj vaspitni nalog u skladu sa nadležnim propisima koji regulišu njihov rad, pružaju usluge obrazovanja i obuke, koje maloletnik koristi u cilju sticanja znanja i veština, a time i ispunjenja specifičnog sadržaja vaspitnog naloga.

4.5.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Kvalifikacija, uloga i odgovornost nastavnika i stručnog saradnika određena je Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i ostalim propisima iz ove oblasti.

Licenciranje drugih stručnjaka koji pružaju obuku za neke specifične veštine u domenu je konkretnih strukovnih propisa.

4.6. Standardi primene vaspitnog naloga- uključivanje u određene sportske aktivnosti

4.6.1. Aktivnosti

Osnovnu aktivnost u okviru sprovođenja ovog vaspitnog naloga čini neposredno bavljenje maloletnika odabranom sportskom aktivnošću i prihvatanje svih obaveza i aktivnosti predviđenih pravilima i planom treninga.

4.6.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishodi su:

1. Maloletnik redovno učestvuje u sportskim aktivnostima;
2. Maloletnik poštuje pravila sportske organizacije kao i sportsku disciplinu.

4.6.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

U sprovođenju vaspitnog naloga uključivanje u određene sportske aktivnosti učestvuju registrovane sportske organizacije: sportska udruženja i sportska privredna društva (škole fudbala, škole tenisa, kampovi, fitness centri, drugi sportski centri i sl.).⁹

4.6.4. Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog

1. Da je sportska organizacija osnovana u skladu sa Zakonom o sportu.

⁹ čl. 31, 34,94 I 97 Zakona o sportu

2. Da se sportska organizacija bavi mladima odnosno ima grupe mladih koje organizuje oko sportske aktivnosti koja je za maloletnika izabrana.

4.6.5. Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog

Organ starateljstva, organizuje primenu vaspitnog naloga, vrši zajedno sa maloletnikom i roditeljima odabir sportske organizacije gde će se nalog ispunjavati, sačinjava plan sprovođenja naloga, koordinira, prati sprovođenje, procenjuje ishode i izveštava sud ili tužioca.

Voditelj slučaja je odgovoran za proces praćenja primene vaspitnog naloga, uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u primeni vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i po potrebi sa predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Sportska organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog treba da maloletniku, po prijemu, izda člansku kartu, omogući korišćenje sportskih objekata i terena, sportskih rekvizita i usluga sportskog stručnjaka, procenjuje karakteristike i predispozicije maloletnika i opredeljuje grupu u koju će maloletnik biti uključen (na pr. po uzrastu...) i obaveštava njega i roditelje o rasporedu treninga, trajanju treninga, o visini članarine i potrebnoj opremi.

4.6.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Zadužena osoba za sprovođenje ovog vaspitnog naloga je sportski stručnjak koji ima:

1. Odgovarajuće obrazovanje u oblasti fizičkog vaspitanja i sporta (u smislu čl. 25 stav 3 Zakona u sportu).
2. Ima znanja iz oblasti prava deteta, koja uključuju i poštovanje principa poverljivosti podataka o maloletniku i zaštiti njegove ličnosti.

4.7. Standardi primene vaspitnog naloga - podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga

4.7.1. Aktivnosti

Ovaj vaspitni nalog bilo da se radi o ispitivanju ili odvikavanju od zavisnosti, izvršava se u zdravstvenoj ustanovi koja je specijalizovana za ovu vrstu ispitivanja i tretmana za maloletna lica, po jedinstvenim i opšte prihvaćenim procedurama, tehnikama ili metodama ispitivanja, odnosno odvikavanja/terapije.

Osnovne aktivnosti su odgovarajuće ispitivanje i planiranje i sprovođenje adekvatne terapije odvikavanja od zavisnosti.

4.7.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishodi su:

1. Maloletnik je prihvatio i aktivno sarađivao u odgovarajućem ispitivanju;
2. Maloletnik redovno odlazio na tretman;
3. Maloletnik uspostavio apstinenciju i motivisan je da razvija zdrave stilove života.

4.7.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

U sprovođenju vaspitnog naloga učestvuju zdravstvene ustanove, koje su specijalizovane za ovu vrstu ispitivanja i tretmana.

4.7.4. Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog

Osnovni uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog su vezani za to da je zdravstvena ustanova osnovana u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, da se bavi ispitivanjem i odvikavanjem od upotrebe alkoholnih pića i opojnih droga i ima odgovarajuće rešenje o ispunjenosti uslova za obavljanje tih poslova.

4.7.5. Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog

Organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga i zadužen je i za praćenje i izveštavanje tužilaštva/ suda o toku sprovođenja i ispunjenosti vaspitnog naloga.

Voditelj slučaja je odgovoran za proces praćenja primene vaspitnog naloga, uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i po potrebi predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Zdravstvena ustanova u kojoj se sprovodi vaspitni nalog treba da maloletniku omogući odgovarajuće ispitivanje, odnosno odgovarajući tretman odvikavanja.

4.7.6. Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

Zadužena osoba u zdravstvenoj ustanovi za sprovođenje ovog vaspitnog naloga je zdravstveni radnik/saradnik. Kvalifikacije zdravstvenog radnika/saradnika su definisane Zakonom o zaštiti zdravlja.

4.8. Standardi primene vaspitnog naloga- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji

4.8.1. Aktivnosti

Aktivnosti u okviru sprovođenja ovog vaspitnog naloga mogu uključivati:

- terapijski i savetodavni rad sa maloletnikom (i porodicom)
- primerenu socio-edukativnih programa.

Aktivnosti u okviru terapijskih, savetodavnih i socio-edukativnih programa obuhvataju:

- a) procenu maloletnika za određenu vrstu programa (skrining),
- b) pripremu maloletnika za realizaciju programa (informisanje budućih korisnika o osnovnim pravilima individualnog, grupnog ili porodičnog rada, očekivanom ponašanju i međusobnim obavezama);
- c) neposrednu realizaciju programa u određenom vremenskom trajanju, u zavisnosti od vrste i cilja programa;
- d) evaluaciju toka i efekata programa na osnovu završne procene korisnika tretmana, odnosno maloletnika.

4.8.2. Ishodi primene vaspitnog naloga

Očekivani ishodi su:

- a) Maloletnik je prihvatio obaveze i redovno je odlazio na zakazane sastanke/radionice, tretmane,
- b) Maloletnik je aktivno učestvovao u terapijskim i/ili socio edukativnim programima
- c) Maloletnik razvija prosocijalno ponašanje.

4.8.3. Organizacija ili pojedinac koji učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga

U sprovođenju vaspitnog naloga uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj organizaciji mogu da učestvuju svi licencirani pružaoci savetodavno-terapijskih i socio-edukativnih usluga (savetovališta, dnevni boravci za decu i mlade sa problemima u ponašanju iz sistema socijalne zaštite, nevladine ili privatne organizacije i zdravstvene ustanove). Zdravstvene ustanove su uključene obavezno kada je u pitanju primaran ili udružen problem mentalnog ili somatskog zdravlja.

4.8.4. *Uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog*

Osnovni uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi ovaj vaspitni nalog odnose se na to da je ustanova/organizacija osnovana u skladu sa zakonom.

Pored toga organizacija treba da ima:

- a) osnivački akt kojim se i potvrđuje registrovana delatnost savetodavno terapijskog rada ili realizacije socioedukativnih programa;
- b) licencu za rad
- c) listu angažovanih licenciranih saradnika za realizaciju savetodavno terapijskih i/ili socioedukativnih programa.;
- d) definisane procedure prijema, informisanja, načina vođenja evidencije i dokumentacije;
- e) adekvatan prostor za realizaciju savetodavno terapijskog rada i/ili socioedukativnih programa u kome je obezbeđena privatnost učesnika, neometan rad i bezbednost i koji je opremljen neophodnim sredstvima za rad.

4.8.5. *Uloge i odgovornosti ovlašćenih institucija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog*

Organ starateljstva organizuje primenu vaspitnog naloga, koordinira, prati sprovođenje, procenjuje ishode i izveštava sud.

Voditelj slučaja je odgovoran za, uspostavljanje saradnje i međusobno informisanje svih učesnika u primeni vaspitnog naloga, donošenje plana sprovođenja vaspitnog naloga i proces praćenja primene vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i po potrebi predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

Zdravstvena ustanova, savetovalište ili ovlašćena organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog treba da maloletniku omogući odgovarajući tretman, odnosno uključivanje u socioedukativni program.

4.8.6. *Kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga*

Kako se vaspitni nalog uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savetovalištu ili drugoj ovlašćenoj organizaciji standardno sprovodi realizacijom savetodavno terapijskih ili socio edukativnih programa, stručni radnik zadužen za sprovođenje ovog vaspitnog naloga treba da ispunjava sledeće uslove:

- a) Da, ukoliko se radi o savetodavno terapijskim programima ima odgovarajuću licencu za rad (bez obzira da li se pojedinačni ili grupni tretman sprovodi u zdravstvenoj ili drugoj organizaciji);

b) Da poseduje posebna znanja iz oblasti prava deteta i prestupništva mladih.

IV Zaključci

Svakako da je Zakon o maloletnicima bio osnovni normativni okvir za definisanje procedura i standarda za primenu vaspitnih naloga. No kako su u primenu vaspitnih naloga uključeni brojni društveni podsistemi (obrazovanje, socijalna zaštita, zdravstvo, lokalna samouprava, privreda, civilni sektor) bitne elemente normativnog okvira primene vaspitnih naloga čine i zakoni i podzakonska akta, strateški dokumenti i protokoli kojim se regulišu ove oblasti.

Osnovna ograničenja za definisanje procedura i standarda primene vaspitnih naloga predstavlja u ovom momentu nepotpuna normativna regulativa.

Nacrt izmena i dopuna Zakona o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivično pravnoj zaštiti maloletnih lica još uvek je u proceduri usvajanja, a podzakonska akta kojima se bliže uređuje primena vaspitnih naloga nisu doneta.

Ograničenje predstavljaju i neregulisana pitanja vezana za finansiranje vaspitnih naloga i svakako izostanak preciznijeg definisanja uloga i odgovornosti brojnih učesnika u primeni vaspitnih naloga ili u samom Zakonu o maloletnicima ili odgovarajućem podzakonskom aktu.

Jedno od ozbiljnih ograničenja koje proizilazi iz pomenutih okolnosti je nerazvijena i neregulisana međuresorna saradnja, na centralnom ili lokalnom nivou i neujednačeni i uglavnom nedovoljni institucionalni kapaciteti u lokalnim zajednicama, koji su neophodni za uspešnu organizaciju i primenu vaspitnih naloga.

Sva ova ograničenja otvarala su u toku rada na ovom dokumentu brojne dileme, koje su sa manje ili više uspeha prevazilažene.

Dokument Standardi i procedure u primeni vaspitnih naloga je sačinjen u skladu s pristupom koji primenu vaspitnih naloga stavlja u kontekst odgovornosti zajednice. Shodno tome su uloge i odgovornost brojnih mogućih učesnika u primeni vaspitnih naloga definisane u okvirima njihove osnovne delatnosti, počevši od lokalne samouprave i njene uloge u kreiranju društvenog konteksta za primenu vaspitnih naloga, preko centra za socijalni rad i njegove višestruke odgovornosti za: a) identifikaciju resursa u okviru lokalne zajednice za primenu vaspitnih naloga i regulisanje saradnje u sprovođenju vaspitnih naloga, b) pokretanje inicijative za uspostavljanje usluga socijalne zaštite u lokalnoj zajednici sa odgovarajućim programima c) organizovanje, preko voditelja slučaja, primene konkretnog vaspitnog/ naloga, do obrazovnih, zdravstvenih i drugih organizacija i pojedinaca koji učestvuju u sprovođenju konkretnih vaspitnih naloga.

Pri tome smo imali u vidu da je opravdano uzeti u obzir i dobiti koje za maloletnika donosi pristup što manjeg intervenisanja i oficijelnog uključivanja u postupak brojnih društvenih sistema i pojedinaca i da se mora voditi računa o *poverljivosti podataka*, shodno zakonskim određenjima.

Procedure primene vaspitnih naloga, odnosno sled i sadržaj obaveznih aktivnosti učesnika uključenih u primenu vaspitnih naloga, nakon odluke tužilaštva ili suda o primeni vaspitnog naloga, s obzirom na umreženost uloga i odgovornosti učesnika, obuhvataju mnoga pitanja i detaljno se bave oblastima; *uređivanja saradnje učesnika u primeni vaspitnih naloga, upućivanja, planiranja sprovođenja vaspitnog naloga, prijema, praćenje primene vaspitnog naloga, međusobnog informisanja i izveštavanja o ispunjenosti vaspitnog naloga*. Date su jedinstveno za sve vaspitne naloge.

Standardi primene vaspitnih naloga razmatrani su pojedinačno za vaspitne naloge i njima su utvrđeni; *aktivnosti, ishodi primene vaspitnog naloga, organizacija ili pojedinac koji učestvuju u sprovođenju vaspitnog naloga, uslovi koje treba da ispuni organizacija u kojoj se sprovodi vaspitni nalog, uloge i odgovornosti organizacija koje organizuju primenu i u kojima se sprovodi vaspitni nalog i kvalifikacija zadužene osobe koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga*.

Izdvojeni su i za svaki vaspitni nalog, pre iznošenja standarda, date odrednice specifične svrhe vaspitnog naloga i dodatne smernice za izbor vaspitnog naloga.

Nakon donošenja podzakonskog akta kojim će se bliže urediti pitanja primene vaspitnih naloga moguće je usvajanje konačnog dokumenta u kome bi se definisale procedure i standardi primene vaspitnih naloga.

V Preporuke

1. U Zakonu o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica ili odgovarajućim podzakonskim aktima preciznije definisati ulogu organa starateljstva i jasno označiti da je za organizaciju primene vaspitnih naloga nadležan organ starateljstva.
2. U Zakonu o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica ujednačiti upotrebu termina primena, izvršenje, sprovođenje i ispunjenje vaspitnog naloga.
3. U Zakonu o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica urediti pitanja finansiranja primene vaspitnih naloga.
4. U Zakonu o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica vaspitni nalog koji se odnosi na uključivanje u određene sportske aktivnosti proširiti i na uključivanje u druge organizovane aktivnosti kojima se strukturira slobodno vreme kao što su folklor, moderni ples i slične aktivnosti.
5. U Zakonu o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica u vaspitnom nalogu koji se odnosi na podvrgavanje ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane

upotrebom alkohola i opojnih droga navesti i *zloupotrebu* i proširiti ga na sve psiho-aktivne supstance i *zavisnost od kocke i druge nesupstancijalne zavisnosti*.

6. Pokrenuti inicijativu za potpisivanje protokola o međuresornoj saradnji na centralnom nivou. Inicijativu bi mogao da pokrene Savet za maloletničko pravosuđe. Time bi se značajno unapredili uslovi za primenu vaspitnih naloga koji podrazumevaju učešće više aktera iz različitih resora u primeni vaspitnih naloga.
7. U Pravilnik o minimalnim standardima za pružanje usluga socijalne zaštite u okviru usluge dnevni boravak za ciljnu grupu dece i mladih koji manifestuju problem u ponašanju, u deo kojim se definišu aktivnosti u dnevnom boravku, dodati i uslugu medijacije. Time bi se obezbedili uslovi da se u dnevnom boravku mogu sprovoditi i vaspitni nalozi koji se sprovode primenom postupka medijacije/ posredovanja, pored vaspitnih naloga uključivanja u pojedinačni ili grupni tretman i vaspitnog naloga pohađanje kurseva.
8. Pokrenuti inicijativu za intenzivnije uspostavljanje dnevnih boravaka za mlade sa problemima u ponašanju kao usluge socijalne zaštite u lokalnim zajednicama koja bi bila specijalizovana za pružanje podrške i pomoći u reintegraciji maloletnih počinioca krivičnih dela, a istovremeno bila najprimereniji organizacioni oblik za sprovođenje većeg broja vaspitnih naloga u kojoj bi posebno obučeni (licencirani) profesionalci pružali visoko specijalizovane usluge ovoj grupi mladih u riziku.

Literatura

Ćopić, S. (2007) Pojam i osnovni principi restorativne pravde, *Temida*, br.1, Beograd

Stevanović, I., Milošević, N. (2006) „Neophodne pretpostavke za primenu Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica“, u: Radovanović, D. (ur.) *Novo krivično zakonodavstvo: dileme i problemi u teoriji i praksi*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viša škola unutrašnjih poslova, str.487-496.

Aneks 1 Model protokola o saradnji

P R O T O K O L
O SARADNJI U PRIMENI VASPITNIH NALOGA

I – OPŠTE ODREDBE

Osnov za zaključenje Protokola

Tačka 1.

Ovaj Protokol o saradnji u primeni vaspitnih naloga (u daljem tekstu: Protokol) zaključuje se u skladu sa:

1. Zakonom o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica
2. Zakonom o socijalnoj zaštiti
3. Protokolom za unapređenje međusektorske saradnje u primeni vaspitnih naloga, zaključenim na nivou ministarstava u Vladi Republike Srbije¹⁰ ;

Tačka 2.

Protokol se zaključuje u skladu sa pozitivnim propisima koji se odnose na nadležnosti i uloge republičkih organa, lokalne samouprave i njenih organa, kao i javnih službi, udruženja građana, privrednih subjekata i drugih entiteta relevantnih za unapređenje uslova u zajednici za primenu vaspitnih naloga.

II – CILJ I PREDMET PROTOKOLA

Tačka 3.

Protokol se ustanovljava kao mehanizam za uspostavljanje i razvoj koordiniranog i usaglašenog multiresorskog pristupa u primeni vaspitnih naloga.

¹⁰ Ovaj navod u protokolu postoji ukoliko se pre toga zaključi Protokol na centralnom nivou . Ukoliko se međuministarski protokol ne zaključi, to nije smetnja za zaključenje Protokola na nivou lokalne zajednice.

Tačka 4.

Protokolom se definišu:

1. Principi saradnje
2. Uloga i odgovornosti strana potpisnica u primeni vaspitnog naloga
3. Pitanja poverljivosti podataka o maloletnom učiniocu krivičnog dela
4. Procedure u primeni vaspitnog naloga
5. Aktivnosti u sprovođenju vaspitnog naloga
6. Praćenje primene vaspitnog naloga i međusobno informisanje

Tačka 5.

Na osnovu potpisanog protokola o saradnji moguće je pristupiti i potpisivanju ugovora o saradnji u kome se uslovi saradnje dodatno preciziraju.

III – PRINCIPI SARADNJE

Tačka 6.

Principi na kojima se zasniva saradnja su usklađeni sa principima na kojima se zasniva i primena vaspitnih naloga.

To su:

1. Najbolji interes deteta

U svim aktivnostima koje se tiču dece od primarnog značaja su interesi deteta bez obzira na to da li ih sprovode javne ili privatne institucije, bez obzira da li su to institucije za socijalnu zaštitu, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tela. Dužne su da rade u skladu sa najvišim standardima, posebno u oblasti sigurnosti i zdravlja i broju i podobnosti osoblja, kao i stručnog nadzora.

2. Poštovanje prava deteta

U postupcima izvršenja vaspitnih naloga princip poštovanja prava deteta odnosi se na poštovanje svih prava deteta definisanih Konvencijom UN o pravima deteta a posebno na principe nediskriminacije, prava na izražavanje mišljenja i participaciju i pravo na privatnost.

3. Princip poverljivosti

Princip poverljivosti u podrazumeva da su sve informacije koje se odnose na izvršenje krivičnog dela i primenjeni vaspitni nalog prema maloletniku deo poverljivih informacija, dostupnih samo ovlašćenim učesnicima u izvršenju vaspitnog naloga.

IV – ULOGE I ODGOVORNOSTI STRANA U PROTOKOLU

Opšte obaveze strana potpisnica

Tačka 7.

Strane u Protokolu ustanovljavaju svoje sledeće opšte obaveze:

- Svoj rad temelje na kompetentnosti i visokim standardima u upravljanju i ponašanju;
- Svoje aktivnosti baziraju na pružanju podrške maloletniku u prevazilaženju krizne životne situacije ;
- Rade na učvršćivanju i proširenju partnerstva, na svim nivoima, radi unapređenja dobrobiti maloletnika;
- U obuku i edukaciju svojih zaposlenih uključuju i teme vezane za unapređenje položaja dece u sukobu sa zakonom primenu vaspitnih naloga i prava dece.

Tačka 8.

Strane potpisnice će konstantno raditi na unapređenju planiranja rada, kako na unutrašnjem planu tako i na planu saradnje sa drugim organizacijama, i to najpre putem:

- što jasnijeg planiranja aktivnosti,
- jasnog postavljanja ciljeva aktivnosti,
- detaljnog opisa poslova osoba koje učestvuju u realizaciji Protokola kao predstavnici strane potpisnice,
- poštovanja dogovora ustanovljenih među stranama u Protokolu.

Strane potpisnice će, unutar dobrog planiranja, ustanoviti mehanizme i instrumente za praćenje i analiziranje rezultata aktivnosti, te efikasno prilagođavanje aktivnosti potrebama maloletnika.

Tačka 9.

Strane potpisnice će unapređivati ljudske resurse unutar svojih organizacija, s ciljem izgradnje kvalitetnog profesionalnog rada, čije su odlike:

- zalaganje angažovanih osoba zasnovano na njihovim kompetencijama u odnosu na potrebe maloletnika;
- međusobno podsticanje i motivisanje osoba uključenih u primenu vaspitnog naloga;
- profesionalna odgovornost angažovanih osoba;
- dobro poznavanje ingerencija odnosno nadležnosti svoje organizacije kao i drugih strana potpisnica.

Tačka 10.

Strane potpisnice će obezbediti da njihovi zaposleni koji su uključeni u primenu vaspitnog naloga, sve vreme i prilikom donošenja odluke u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja, svoje poslove obavljaju:

- U skladu sa zakonom, odgovarajućim podzakonskim aktima, obavezujućim uputstvima donetim od strane nadležnog organa, kao i opštim etičkim principima i standardima profesionalnog ponašanja;
- Na najbolji način koristeći svoje profesionalno znanje, sposobnosti i veštine, imajući u vidu javni interes i interes maloletnika, u skladu sa okolnostima slučaja.

Tačka 11.

Strane potpisnice će obezbediti da svaka osoba angažovana na realizaciji Protokola, u odnosu prema maloletniku, u cilju zaštite prava i unapređenja njegovih interesa, vodi računa o sledećem:

- Poštuje prava maloletnika i osigurava da ponašanje angažovanog radnika ne povredi maloletnika ili druge ljude;
- Informiše maloletnika o svim pitanjima koja ga se tiču u vezi sa ostvarenjem prava i ispunjavanjem vaspitnog naloga;
- Traži pristanak maloletnika ili njegovih roditelja u pogledu preduzimanja svih mera prema njemu, osim u slučajevima kada je drugačije predviđeno zakonom, drugom odgovarajućom normom ili ako je to naročito opravdano u interesu samog maloletnika;
- Omogućuje maloletniku učešće u odlučivanju u stvarima koje ga se direktno tiču.

Tačka 12.

Svaka strana potpisnica dužna je da prilikom realizacije ovog Protokola postupa na sledeći način:

- Svesna je da njena praksa može biti predmet javnog razmatranja i podvrgnuta sudu javnosti;
- Učestvuje, u skladu sa planom sprovođenja vaspitnog naloga u primeni vaspitnog naloga;
- Zalaže se za interese maloletnika u široj društvenoj zajednici, kroz promociju, lobiranje i primenom drugog odgovarajućeg instrumenta;
- Zalaže se i promoviše bolje razumevanje i poštovanje socijalnih različitosti;
- Promoviše delovanje protiv diskriminacije osoba, socijalnih grupa i maloletnih učinilaca krivičnog dela koji ispunjavaju vaspitni nalog.

V - POVERLJIVOST PODATAKA O MALOLETNOM UČINIOCU

KRIVIČNOG DELA

Obaveze strana potpisnica

Tačka 13.

Strane potpisnice se obavezuju na poverljivost i čuvanje informacija dobijenih u saradnji sa nadležnim organima a vezanim za sve što se tiče učinjenog krivičnog dela od strane maloletnika.

Tačka 14.

Strane potpisnice se obavezuju da poverljiva informacija - da je maloletnik učinio krivično delo (i sve druge informacije koje su s tim u vezi), bude dostupne samo ovlašćenim učesnicima u primeni vaspitnog naloga.

Strane potpisnice prihvataju da je širenje i zloupotreba ovih informacija zabranjena.

Tačka 15.

Strane potpisnice prihvataju da osobe uključene u sprovođenje vaspitnog naloga nemaju pravo da koriste informacije dobijene u procesu profesionalnog rada, u ličnu korist, u korist bilo kog pojedinca, grupe ili organizacije.

VI – PROCEDURE U SPROVOĐENJU VASPITNOG NALOGA

Upućivanje i prijem maloletnika na ispunjenje vaspitnog naloga

Tačka 16.

Organ starateljstva nakon postizanja dogovora o tome u kojoj organizaciji ili ko će od pojedinaca učestvovati u sprovođenju vaspitnog naloga obavestiće organizaciju, potpisnicu ovog protokola, o izvršenju vaspitnog naloga uz dostavljanje osnovnih identifikacionih podataka o maloletniku.

Tačka 17.

Organizacija, potpisnica ovog protokola u kojoj će se vaspitni nalog sprovoditi, nakon dobijanja obaveštenja organa starateljstva, zakazuje prijem maloletnika (za određene vaspitne naloge i oštećenog), i u najkraćem roku o tome izveštava nadležni organ starateljstva/voditelja slučaja i navodi ime i prezime osobe koja će učestvovati u planiranju sprovođenja vaspitnog naloga.

Tačka 18.

Procedura prijema u organizaciji u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog u svemu je usklađena sa opštom procedurom prijema te organizacije a organizacija potpisnica protokola obavezuje se da maloletniku pruži dodatne informacije i pruži početnu podršku u ispunjenju vaspitnog naloga.

Planiranje sprovođenja vaspitnog naloga

Tačka 19.

Potpisnice protokola obavezuju se da učestvuju u donošenju plana sprovođenja vaspitnog naloga.

Planom sprovođenja vaspitnog naloga definišu se; datumi početka ispunjenja vaspitnog (datumi prijema kada je to potrebno) vremenski okviri, aktivnosti/program, obaveze maloletnika (oštećenog), očekivani ishod, plan izveštavanja, periodi održavanja sastanaka voditelja slučaja, maloletnika i njegovih roditelja i predstavnika organizacije koja učestvuje u sprovođenju vaspitnog naloga, na kome bi se vršila periodična procena ispunjenosti vaspitnog naloga, i periodi obaveštavanja tužilaštva/suda o tome.

VII - AKTIVNOSTI U PRIMENI VASPITNOG NALOGA

Opšta odredba

Tačka 20.

Strane potpisnice prihvataju da za svakog maloletnika koji ispunjava vaspitni nalog u organizaciji potpisnici protokola u saradnji sa voditeljem slučaja i maloletnikom i njegovim roditeljima sačini listu

aktivnosti specifičnih za konkretnog maloletnika a koja je u skladu sa konkretnim vaspitnim nalogom koji ispunjava maloletnik i sa programima rada organizuje u kojoj maloletnik ispunjava vaspitni nalog.

VIII - PRAĆENJE PRIMENE VASPITNOG NALOGA I MEĐUSOBNO

INFORMISANJE

Opšte obaveze strana potpisnica

Tačka 21.

Strane potpisnice ovog protokola prihvataju da u otvorenoj i profesionalnoj saradnji na vreme i u potpunosti razmene sve bitne informacije koje se odnose na primenu vaspitnog naloga.

Posebne obaveze strana potpisnica

Tačka 22.

Organizacija potpisnica ovog protokola u kojoj se vaspitni nalog sprovodi (ili pojedinac zadužen za vaspitni nalog) prihvata da:

- obavesti organ starateljstva na početku primene vaspitnog naloga o tome kada je maloletnik počeo sa ispunjavanjem vaspitnog naloga u samoj organizaciji i kvalitetu uspostavljene početne saradnje sa maloletnikom;
- da ukoliko dođe do odustajanja maloletnika izvesti organ starateljstva o tome u roku od najviše 3 dana a organ starateljstva o tome izveštava tužilaštvo/sud;
- obaveštava organ starateljstva periodično, u skladu sa sa planiranim intervalima izveštavanja u planu sprovođenja vaspitnog naloga, o toku sprovođenja vaspitnog naloga;
- obaveštava organ starateljstva o ispunjenosti vaspitnog naloga.

Tačka 23.

Voditelj slučaja iz organa starateljstva je odgovoran za proces praćenja sprovođenja vaspitnog naloga i uspostavljanje saradnje i izveštavanja svih učesnika u primeni vaspitnog naloga. U kontinuiranoj saradnji sa maloletnikom i roditeljima i predstavnikom organizacije u kojoj se vaspitni nalog sprovodi vrši procenu napredovanja maloletnika, odnosno ispunjavanja planiranih aktivnosti po sadržajima definisanim u planu sprovođenja vaspitnog naloga.

IX – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Tačka 24.

Svaka strana u Protokolu saglasna je da će svoje ljudske resurse stavljati na raspolaganje drugoj strani potpisnici, po pravilu bez potrebe sa plaćanjem posebne novčane naknade, osim ako posebnim

sporazumom ili drugim odgovarajućim instrumentom ovo pitanje nije drugačije uređeno između strana u istom posebnom sporazumu odnosno drugom odgovarajućem instrumentu.

Tačka 25.

Profesionalni rad zaposlenih kod strana potpisnica, za potrebe realizacije ovog Protokola smatraće se redovnim poslovima profesionalaca u organizacijama u kojima su u radnom odnosu, koji se obavljaju u okviru radnog vremena, osim ako posebnim sporazumom ili drugim odgovarajućim instrumentom ovo pitanje nije drugačije uređeno između strana u istom posebnom sporazumu odnosno drugom odgovarajućem instrumentu.

Tačka 26.

Protokol se može, po potrebi menjati i dopunjavati, s tim što su izmene i dopune validne samo u pisanoj formi.

Strane potpisnice će, po potrebi, razvijati međusobne (bilateralne i/ili multilateralne) protokole, sporazume i slične instrumente o saradnji, kojima će se uređivati specifična pitanja s obzirom na njihove nadležnosti.

Tačka 27.

Ovaj Protokol stupa na snagu danom potpisivanja i zaključuje se na neodređeno vreme.

Tačka 28.

Protokol je sačinjen u dovoljnom broju primeraka, tako da svaka strana ima po dva primerka Protokola.

U _____, _____ . godine

ZA:

SKUPŠTINU OPŠTINE¹¹ (ili određeni sekretarijat u okviru lokalne samouprave)

CENTAR ZA SOCIJALNI RAD U _____

Komunalno preduzeće ¹² _____

¹¹ Potpisivanje protokola od strane predstavnika lokalne samouprave je poželjno i treba insistirati na uključivanju lokalne samouprave polazeći pre svega od nadležnosti lokalne samouprave i obaveze da pokreće inicijativu za uspostavljanje multiresorske saradnje u svojoj lokalnoj zajednici.

¹² Komunalno preduzeće je samo primer za trećeg potpisnika protokola